

Co-funded by
the European Union

CONFERINȚA INTERNAȚIONALĂ JEAN MONNET

*„COOPERAREA INSTITUȚIILOR STATULUI ÎN ASIGURAREA
UNITĂȚII NAȚIONALE” / „COOPERATION OF STATE
INSTITUTIONS IN ENSURING NATIONAL UNITY”*

28-29 martie 2025

*Acțiune din Proiectul Jean Monnet „Centrul de Excelență”:
„Consolidarea sustenabilității democrației prin educație
civică” / „Strengthening democratic sustainability through
civic education”, Project 101085234 — SDSCE*

CHIȘINĂU - 2025

**Funded by
the European Union**

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Conferința Internațională Jean Monnet: „Cooperarea instituțiilor statului în asigurarea unității naționale”/„Cooperation of state institutions in ensuring national unity”

„Acțiune din Proiectul Jean Monnet „Centrul de Excelență”:
„Consolidarea sustenabilității democrației prin educație civică”
/ „**Strengthening democratic sustainability through civic
education**” Project 101085234 — SDSCE

Conferința se va desfășura la **28-29 martie 2025**, la Institutul de
Administrație Publică, al USM: **aula 301, str. Ialoveni, 100,
m. Chișinău, Republica Moldova**, în regim hybrid, **link-ul:**
<https://meet.google.com/jup-izar-fzx>

9.20 – 10.00

Sesiunea festivă

Salut de deschidere a Conferinței

Ludmila ROȘCA, Coordonatorul Proiectului Jean Monnet „Centrul de Excelență”: „Consolidarea sustenabilității democrației prin educație civică”;

Igor ȘAROV, Rectorul Universității de Stat din Moldova, doctor, profesor universitar;

Claudia MELINTE, Coordonatorul Oficiului Național Erasmus + ;

Gabriela GOUDENHOOFT, doctor, profesor universitar, Universitatea din Oradea, România, expert senior, Proiectul Jean Monnet „Centrul de Excelență”;

Anatoliy KRUGLASHOV, doctor habilitat, profesor universitar, Universitatea Națională „Yuri Fedkovich” din Cernăuți, Ucraina, expert senior, Proiectul Jean Monnet „Centrul de Excelență”.

Valenty BALUK, doctor habilitat, profesor universitar, Universitatea „Maria Curie-Skłodowska”, Lublin, Polonia.

10.00 – 12.00

Ședința Plenară

Gabriela GOUDENHOOFT, doctor habilitat, profesor universitar, Universitatea din Oradea, România

Perspectiva juridică și politică a unității naționale: norme constituționale și provocări actuale/ The Legal and Political Perspective of National Unity:

Constitutional Norms and Current Challenges

Ludmila ROȘCA, doctor habilitat în filosofie, cercetător științific principal, Universitatea de Stat din Moldova

Conlucrarea instituțiilor politice – condiție a sporirii eficienței guvernării în statele democratice/ Cooperation of political institutions – a condition for increasing the efficiency of governance in democratic states

Anatoliy KRUGLASHOV, doctor habilitat, profesor universitar, Universitatea Națională „Yuri Fedkovich” din Cernăuți, Ucraina

Unitate în vremuri întunecate de amenințări și incertitudine: abordarea durabilității și rezilienței la provocările externe și interne / Unity in dark times of threats and uncertainty: sustainability approaching resilience to outer and domestic challenges

Walenty BALUK, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, Universitatea „Maria Curie-Skłodowska”, Lublin, Polonia

Consolidarea statelor națiune: exemplele din Ucraina și Moldova / Consolidation of the Nation-states: the example of Ukraine and Moldova

Ana-Maria BERCU, doctor habilitat, profesor universitar, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, România

Administrația publică rezilientă: Pilon al cooperării instituționale pentru unitatea națională/ Resilient Public Administration: A Pillar of Institutional Cooperation for National Unity

12.00 – 12.45

Pauză de Cafea

12.45 – 15.00

Panelul I. Conlucrarea instituțiilor politice, socio-culturale în statele democratice contemporane

Moderatori:

Ana-Maria BERCU, doctor habilitat, profesor universitar, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România

Alexandra COLȚA, doctorandă, Universitatea de Stat din Moldova

Ion IFRIM, doctor habilitat, profesor universitar, CS II, Institutul de cercetări juridice „acad. Andrei Rădulescu”, Academia română

Respectarea principiului legalității – pilon fundamental al democrației în spațiul european / Respecting the principle of legality – a fundamental pillar of democracy in the Europe space

Natalya NECHAEIVA YURIICIUK, doctor în științe politice, conferențiar universitar, Universitatea Națională „Yuri Fedkovich”, Cernăuți, Ucraina

Între securitate și populism: cum să menținem rezistența democratică în timp de război? / *Between Security and Populism: How to Maintain Democratic Resilience in a Time of War?*

Rodica CIOBANU, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Resetarea normelor și reformarea instituțiilor – calea spre o societate funcțională/ Resetting norm and reforming institutions – the path to a functional society

Serghei HAKMAN, director adjunct al Centrului Regional Cernăuți de Formare Continuă, doctor în istorie, conferențiar universitar

Cooperarea transfrontalieră pentru minimizarea stereotipurilor negative pe timp de război / Cross-border cooperation to minimize negative stereotypes in times of war

Serghei SPRÎNCEAN, doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al USM

Perspective de fortificare a securității regionale în contextul aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană/ Prospects for strengthening regional security in the context of the Republic of Moldova's accession to the European Union

Constantin SOLOMON, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Activitatea ONG-urilor în procesul de integrare europeană a Republicii Moldova/ The role of NGOs in the European integration process of the Republic of Moldova

Ianuș ERHAN, doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Conceptul de ordine și securitate publică europeană. Particularități și mecanisme de implementare conform documentelor de politici și reglementărilor unionale / The concept of European public order and security. Particularities and implementation mechanisms according to policy documents and EU regulations

Serghei SPRÎNCEAN, doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Inga GRIGORIU, doctorandă, Universitatea de Stat din Moldova
*Securitatea umană ca obiectiv de modernizare a Uniunii Europene/
Human security as a modernization objective of the European Union*

Mariana ROȘCA, doctor, Universitatea de Stat din Moldova
*Consolidarea securității naționale în fața provocărilor regionale și globale/
Strengthening national security in the face of regional and global challenges*

Gela VASADZE, specialist în științe politice, youtube programul Noutățile Caucazului GSAC
*Conlucrarea instituțiilor în Georgia: probleme și dificultăți/
Institutional cooperation in Georgia: problems and difficulties.*

Panelul II. Schimbul de bune practici dintre teoreticienii și practicienii administrației publice locale și centrale

Moderatori:

Simona Camelia FER, doctor, conferențiar universitar, Universitatea din Oradea, România

Simion ROȘCA, doctor în filosofie, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, Republica Moldova

Ana-Maria BERCU, doctor habilitat, profesor universitar, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, România

Răzvan-Ionuț CROITORU, doctorand, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, România

*Indicatorii de performanță în dezvoltarea resurselor umane din administrația publică locală: o analiză a impactului asupra bunei guvernări instituționale/
Performance indicators in local public administration human resource development: an analysis of the impact on institutional good governance*

Tatiana TOFAN, doctor în economie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Leadership-ul în administrația publică pentru promovarea unității naționale / Leadership in the public administration for the promotion of national unity

Valeriu ȚURCANU, A.O. Centrul pentru Inovare și Performanță în Administrația Publică, (CIPAP-CPAIP)

Perspective privind integrarea administrației publice a Republicii Moldova în Spațiul Administrativ European / Perspectives on Integrating the Republic of Moldova's Public Administration within the European Administrative Space

15.00 – 16.00

Prânz

16.00 – 19.00

Panelul III. Unitatea națională, coeziunea societății moldovenești – prioritate a teoriei politice, economice, jurisprudenței, sociologiei etc.

Moderatori:

Ludmila ROȘCA, doctor habilitat în filosofie, cercetător științific principal, Universitatea de Stat din Moldova

Valeria GARBATOVSCI, doctorandă, Universitatea de Stat din Moldova

Marin GHERMAN, doctor, lector universitar, Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava, România

Guvernanța colaborativă în asigurarea unității naționale din Ucraina și Republica Moldova/ Collaborative Governance in Ensuring National Unity in Ukraine and the Republic of Moldova

Simona Camelia FER, doctor, conferențiar universitar, Universitatea din Oradea, România

Viziuni teoretice și particularitățile lingvistice ale limbajului naționalist în societățile moderne/ Theoretical views and linguistic features of nationalist language age in modern societies

Oleg PANTEA, doctor, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Andrei GÎRLEANU, asistent universitar, doctorand, Universitatea de Stat din Moldova

Măsuri de asistență pentru refugiați și răspunderea contravențională: provocări și soluții / Refugee assistance measures and contraventional liability: challenges and solutions

Marie LEONTE, avocat la Barroul din Paris, Franța, lector universitar, Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava, România

Expresii ale unității statului din perspectiva doctrinei clasice a dreptului administrativ / Expressions de l'unité de l'Etat dans la perspective de la doctrine classique du droit administratif

Serghei SPRÎNCEAN, doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Inga GRIGORIU, doctorandă, Universitatea de Stat din Moldova
Securitatea umană și unitatea națională: tangențe și perspective/ Human Security and National Unity: Intersections and Perspectives

Elena BĂDĂRĂU, doctor, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Transformarea IMM-urilor în era digitală: impactul tehnologiilor informaționale, provocări și oportunități în contextul integrării europene / Transformation of smes in the digital age: the impact of information technologies, challenges, and opportunities in the context of European Integration

Vitalie IONAȘCU, doctor în drept, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Fundamente teoretice ale rezilienței în criminologie / Theoretical foundations of resilience in criminology

Simion ROȘCA, doctor în filosofie, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova

Coeziunea socială – element cheie pentru securitatea națională/ Social cohesion – key element for national security

Cătălin-Gabriel DONE, doctor cercetător, Asociația Expert for Security and Global Affairs România

Contractul social în secolul XXI: Filosofia politică a drepturilor minorităților și construcția unității naționale / The Social Contract in the 21st Century: The Political Philosophy of Minority Rights and the Construction of National Unity

Elena BĂDĂRĂU, doctor, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Aliona VIZITIU, magistrul în științe economice, Direcția Generală Educație, Tineret și Sport, Republica Moldova

Adaptarea practicilor europene de management educațional în Republica Moldova: o abordare strategică pentru îmbunătățirea calității educației / Adapting European educational management practices in the Republic of Moldova: a strategic approach for importing education quality

29 martie, 9.00 – 12.00

Sesiunea tinerilor cercetători

Moderatori:

Ludmila ROȘCA, doctor habilitat în filosofie, cercetător științific principal, Universitatea de Stat din Moldova

Liudmila CUROȘ, doctorand, Universitatea de Stat din Moldova

Alexandra COLȚA, doctorandă, Universitatea de Stat din Moldova

Cooperarea organizațiilor de tineret și a instituțiilor statului pentru dezvoltare durabilă și unitate națională / Cooperation of youth organizations and state institutions for sustainable development and national unity

Igor SOROCEANU, doctorand, Academia „Ștefan cel Mare”, a MAI.

Înaintarea și înregistrarea candidaților la alegeri în Republica Moldova/ Nomination and registration of candidates for elections in the Republic of Moldova

Andra IACOB, masterand, Facultatea de Drept, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu, România

Protecția migranților în Relațiile de muncă din România / The protection of migration in labor relationship from Romania

GAVRILENCO Natalia, doctorandă, Universitatea de Stat din Moldova
Mecanisme de răspundere disciplinară a judecătorilor: eficiența și limitele Colegiului Disciplinar/ Disciplinary liability, judges, efficiency, limitations, integrity

Ghenadie PREȚIVATȚI, doctorand, Academia «Ștefan cel Mare » a MAI
Rolul persoanelor juridice de drept public în raport cu statul și cetățenii / The role of public law legal entities in relation to the state and citizens

Iulian CRIMINCEANU, doctorand, Universitatea de Stat din Moldova
Rolul Miliției în menținerea ordinii publice în Basarabia în contextul schimbărilor social-politice din 1917-1918 / The Role of the Militia in Maintaining Public Order in Bessarabia in the Context of Socio-Political Changes in 1917-1918

Andrei GUȚU, doctorand, Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu Mureș, România.

Contribuția istoriei ca disciplină la unitatea și identitatea națională/ The contribution of history as a discipline to national unity and identity

Lucia NEPOTU, asistent universitar, Universitatea de Stat din Moldova
Rolul marketingului în promovarea fericirii și securității - contribuția brandurilor și instituțiilor la unitatea națională / The role of marketing in , asistentpromoting happiness and security – The contribution of brands and institutions to national unity

Denis URSU, doctorand, Universitatea de Stat din Moldova
Instituția renunțării la probe și instituția renunțării la învinuire în procesul penal: Aspecte delimitatorii și efecte juridice /The Institution of Waiver of Evidence and the Institution of Waiver of Charges in Criminal Proceedings: Delimiting Aspects and Legal Effects

Valeria GARBATOVSCHI, doctorandă, Universitatea de Stat din Moldova

Mecanisme de asigurare a rezilienței societale prin educație/Mechanisms for ensuring societal resilience through education

Ira SILI, doctor în drept, lector universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Reglementări juridice privind comercializarea produselor de uz fitosanitar și a fertilizanților în Republica Moldova /Legal regulations on the marketing of plant protection products and fertilizers in the Republic of Moldova

Ion Ion GUCEAC, cercetător științific stagiar, (Laboratorul de Cercetări Științifice, Drept public comparat și E-Guvernare), Universitatea de Stat din Moldova

Analiza modelelor de finanțare a sistemelor de asigurare medicală: eficiență, sustenabilitate și impact asupra accesului la servicii de sănătate/ Analysis of financing models of health insurance systems: efficiency, sustainability and impact on access to health services

Vitali CHIURCCIU, lector universitar, Universitatea de Stat din Comrat, Republica Moldova

Procesul de planificare strategică și impactul acestuia asupra dezvoltării unității teritoriale autonome Găgăuzia din Republica Moldova/ Strategic planing process and its impact on the development of the autonomous-territorial unit Gagauzia of the Republic of Moldova

Snejana SÎRBU, profesoară, Director adjunct pentru instruire și educație, Colegiul „Alexei Mateevici” din Chișinău, Republica Moldova

Predarea limbii franceze ca vector al unității naționale în contextul multilingvismului/ Teaching the French language as a vector of national unity in the context of multilingualism

Hoda ABU AFASH, doctorandă, Universitatea Pedagogică „Ion Creangă”, Israel

Sistemul educațional: transformarea societății arabe din Israel / Reading a story as a tool for instilling values, strengthening self-image and raising self-esteem in kindergarten

Jomana KHALAILA, doctorandă, Universitatea Pedagogică „Ion Creangă”, Israel

Modernizarea societății arabe din Israel prin educație: dimensiunea socială/ Education system transformation in arab society in Israel

Augustin ZAPUHLÎH, doctorand, Universitatea de Stat din Moldova

Semnificația regiunii Mării Negre pentru actorii internaționali / The significance of the Black Sea region for international actors

12.00 – 12.45

Totalurile Conferinței Jean Monnet

Obiectivele evenimentului:

- Conlucrarea instituțiilor politice, socio-culturale în statele democratice contemporane;
- Schimbul de bune practici dintre teoreticienii și practicienii administrației publice locale și centrale;
- Unitatea națională, coeziunea societății moldovenești – prioritate a teoriei politice, economice, jurisprudenței, sociologiei etc.

COMITETUL ORGANIZATORIC:

ROȘCA Ludmila, doctor habilitat în filosofie, coordonator al Proiectului Jean Monnet „Centru de Excelență”;

CUROȘ Liudmila, Colegiul „Alexei Mateevici”, doctorand USM, membru al Echipei din Proiect;

ROȘCA Simion, doctor în filosofie, conferențiar universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, membru al Echipei din Proiect;

Ana-Paula LAZĂR, membru al Echipei din Proiect, responsabil pentru relațiile cu publicul;

Alexandra COLȚA, Colegiul „Alexei Mateevici”, doctorand USM;

COMITETUL ȘTIINȚIFIC:

Ludmila ROȘCA, doctor habilitat în filosofie, cercetător științific principal, Universitatea de Stat din Moldova ;

Rodica CIOBANU, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar, Departamentul Drept public, Universitatea de Stat din Moldova

Gabriela GOUDENHOFT, doctor habilitat, profesor universitar, Șef al Departamentului Științe Politice și Științe ale Comunicării, Facultatea de Istorie, Relații Internaționale, Științe Politice și Științe ale Comunicării, Universitatea din Oradea;

Anatoliy KRUGLASHOV, doctor habilitat, profesor universitar, șef Departament Științe Politice și Administrație Publică, Facultatea de Istorie, Științe Politice și Relații Internaționale, Universitatea Națională „Yuri Fedkovici” din Cernăuți, Ucraina;

Ana-Maria BERCU, doctor habilitat, profesor universitar, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;

Walenty BALUK, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, Universitatea „Maria Curie-Skłodowska”, Lublin, Polonia;

Mihaela-Daciana NATEA, doctor, conferențiar universitar, Universitatea de Medicină Farmacie Științe și Tehnologie „G.E.Palade”, Târgu Mureș, România;

Serghei SPRÎNCEAN, doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova.

REZUMATE

Gabriela GOUDENHOOF

PERSPECTIVA JURIDICĂ ȘI POLITICĂ A UNITĂȚII NAȚIONALE: NORME CONSTITUȚIONALE ȘI PROVOCĂRI ACTUALE

Lucrarea analizează fundamentele constituționale care susțin unitatea națională și examinează provocările contemporane care pot influența coeziunea statală în contextul importanței crescute a acestora în menținerea integrității teritoriale și a coeziunii sociale. Studiul evidențiază prevederile constituționale din România care consacră principiul unității naționale, subliniind importanța acestora în menținerea integrității teritoriale și a coeziunii sociale și realizează, de asemenea, o analiză comparativă cu alte constituții europene pentru a identifica similitudini și diferențe în abordarea acestui concept.

În plus, lucrarea explorează dimensiunea politică a unității naționale, observând modul în care partidele politice și politicile guvernamentale influențează coeziunea națională și integrarea.

Există o serie de provocări contemporane care merită atenție din perspectiva temei, provocări precum regionalismul și autonomia locală, respectiv echilibrul dintre descentralizare și menținerea unității naționale; diversitatea etnică și culturală – pluralismul și modul în care mecanisme juridice și politice acționează pentru integrarea armonioasă a diversității; globalizarea și influențele externe care pot afecta identitatea națională ș.a.m.d.

În analiza instrumentelor juridice și politice disponibile pentru protejarea unității naționale avem în vedere rolul Curții Constituționale, legislația și strategia privind securitatea națională, dar și instrumentele juridice internaționale.

Cuvinte cheie: identitate națională, unitate, fundamente constituționale, provocări.

Ludmila ROȘCA

CONLUCRAREA INSTITUȚIILOR POLITICE – CONDIȚIE A SPORIRII EFICIENȚEI GUVERNĂRII ÎN STATELE DEMOCRATICE

În acest studiu este abordată sistemic, structural-funcțional eficiența guvernării, fenomen multiplu solicitat în perioada negocierilor și satisfacerii cerințelor integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană. O condiție importantă pentru sporirea eficienței guvernării este conlucrarea instituțiilor politice și socioculturale cu societatea civilă activă, implicată în soluționarea problemelor cu care se confruntă comunitatea, în satisfacerea nevoilor și așteptărilor cetățenilor. Situația în care ne aflăm în prezent cu privire la subiectul abordat o apreciem în baza obiectivelor definite în Acordul de Asociere a Republicii Moldova cu UE, care vizează dezvoltarea politică și social-economică a Republicii Moldova, cooperarea în domenii de interes comun, cum ar fi: buna guvernare, justiția, libertatea și securitatea, integrarea comercială și cooperarea economică sporită, politica de încadrare în câmpul muncii și socială, management financiar, administrare publică și reforma serviciului public, participarea societății civile, dezvoltarea instituțională, reducerea sărăciei și dezvoltarea durabilă.

Cuvinte cheie: instituții, eficiență, guvernare, Acordul de Asociere, integrare europeană.

Anatoliy KRUGLASHOV

UNITATE ÎN VREMURI ÎNTUNECATE DE AMENINȚĂRI ȘI INCERTITUDINE: ABORDAREA DURABILITĂȚII ȘI REZILIENȚEI LA PROVOCĂRILE EXTERNE ȘI INTERNE

Noile amenințări din politica globală fac situația din Europa și spațiul post-sovietic mai puțin sigură și clară. Administrația Trump, din diverse motive, uneori necunoscute, caută cel puțin o apropiere de liniștea rusă a lui Putin decât de izolarea și pedepsirea multor crime împotriva umanității în Ucraina și nu numai. UE pare să fie lăsată pe cont propriu de SUA și unitatea NATO este pusă la îndoială. În aceste condiții pentru Ucraina și Moldova, este vital să-și reconsidere politicile externe și interne pentru a obține mai multe resurse pentru sustenabilitatea democrațiilor lor, reziliența și protecția suveranității. Există numeroși factori care subminează unitatea țărilor noastre din interior și din străinătate. Din acest motiv, cer-

cetătorii trebuie să caute contraforța, care poate reduce riscurile existente și poate conduce statele și societatea noastră către o dezvoltare sustenabilă. În aceste condiții solidaritatea și sprijinul UE rămân extrem de valoroase. Cu toate acestea, există un oarecare potențial în cooperarea reciprocă între Moldova și Ucraina împreună cu multe dintre țările ECE, care rămân neatinsse până acum. Aceste resurse și potențial vor fi discutate în lucrare.

Cuvinte cheie: Ucraina, schimbări globale, agresiune rusă, democrație sub amenințări, rezistență.

Valenty BALUK

CONSOLIDAREA STATELOR NAȚIUNE: exemple din Ucraina și Moldova

Consolidarea statului și a națiunii are un rol crucial în procesul de tranziție democratică. Acest lucru este evident la nivel mondial și este dovedit de experiența țărilor ECE. Consolidarea ca proces multidimensional și multidirecțional face posibilă consolidarea rezistenței statului și a societății date față de provocările și amenințările interne și internaționale. Exemplul Ucrainei și Moldovei confirmă că, în fața actualelor amenințări vitale din partea Rusiei imperialiste, problema consolidării statului național este una esențială pentru asigurarea suveranității și integrității teritoriale a acestora. Provocările și perspectiva rezolvării acestor probleme se află în centrul acestei prezentări.

Cuvinte cheie: consolidare, stat-națiune, Ucraina, Moldova, democrație, reziliență.

Ana-Maria BERCU

ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ REZILIENTĂ: PILON AL COOPERĂRII INSTITUȚIONALE PENTRU UNITATEA NAȚIONALĂ

O administrație publică rezilientă joacă un rol esențial în asigurarea unității naționale prin promovarea unei cooperări eficiente între instituțiile statului. În perioade de criză – fie ele economice, sociale sau de securitate – guvernarea eficientă se bazează pe adaptabilitate, transparență și o coordonare instituțională solidă. Acest studiu analizează modul în care administrația publică rezilientă contribuie la consolidarea încrederii în guvern, la continuitatea serviciilor publice și la întărirea coeziunii sociale. Sunt abordate aspecte-cheie precum digitalizarea, strategiile de gestionare a cri-

zilor și colaborarea interinstituțională. De asemenea, sunt identificate provocările, precum ineficiențele birocratice și deciziile fragmentate, alături de posibile soluții. Întărirea rezilienței administrației publice este esențială pentru menținerea stabilității, promovarea valorilor democratice și protejarea intereselor naționale.

Cuvinte cheie: reziliență, administrație publică, unitate națională, cooperare instituțională.

Panelul I. Conlucrarea instituțiilor politice, socio-culturale în statele democratice contemporane

Ion IFRIM

RESPECTAREA PRINCIPIULUI LEGALITĂȚII – PILON FUNDAMENTAL AL DEMOCRAȚIEI ÎN SPAȚIUL EUROPEAN

Lucrarea analizează diverse aspecte ale încălcării legalității în procesul interpretării și aplicării legislației. Printre acestea se numără interpretarea eronată a normelor penale, aplicarea greșită a interpretării extensive și restrictive, refuzul de a aplica o lege în situațiile în care condițiile de fapt sunt îndeplinite, sau, dimpotrivă, aplicarea acesteia în lipsa unor elemente de fapt necesare. Încălcarea legalității afectează grav drepturile cetățenești, fiind utilizată pentru restrângerea acestora. În acest context, apărarea drepturilor și libertăților fundamentale devine esențială, iar lupta pentru democrație reprezintă un răspuns firesc împotriva unor astfel de practici.

Respectarea legalității implică și garantarea drepturilor conferite de stat subiecților de drept. Astfel, promovarea și aplicarea corectă a normelor juridice sunt indispensabile pentru protejarea drepturilor și libertăților fundamentale consacrate în Constituția României și în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

Cuvinte cheie: legalitate, democrație, spațiul european, interpretarea normelor penale, drepturile și libertățile omului.

Nataliia NECHAIEVA-YURIICHUK

ÎNTRE SECURITATE ȘI POPULISM: CUM SĂ MENȚINEM REZILIENȚA DEMOCRAȚIEI ÎN TIMP DE RĂZBOI?

Războiul ruso-ucrainean a devenit o condiție definitivă pentru dezvoltarea ulterioară a umanității. În ciuda criticilor sau chiar acuzațiilor aduse

eurocentrismului – sau mai degrabă ucraineancentrismului – formatul încheierii sale va determina care valori și priorități vor deveni fundamentale în relațiile internaționale și vor modela de fapt o nouă ordine mondială. Războiul a durat mai bine de 11 ani într-un format hibrid și mai bine de trei ani sub forma unei invazii militare pe scară largă, dezvăluind punctele forte și punctele slabe ale democrației. Rusia autoritară a folosit valorile democratice, cum ar fi: respectul pentru drepturile omului, pentru a discredita însăși ideea de democrație, iar pluralismul a fost folosit pentru a răspândi idei radicale populiste, de dreapta și de stânga. Rusia a încercat să împingă societatea europeană să aleagă securitatea și stabilitatea socio-economică sau democrația? Dinamica proceselor socio-politice din mai multe țări ale UE arată că populismul radical câștigă din ce în ce mai mult sprijin. Cu toate acestea, spre deosebire de situația de la începutul secolului trecut, rezistența publică la afirmarea lui este destul de puternică. Acest lucru este dovedit de protestele și rezultatele alegerilor din Germania, vicisitudinile electorale din România etc. Electoratul european modern nu este omogen. Procentul de cetățeni educați, cu gândire critică, care iau decizii informate este crucial pentru menținerea instituțiilor democratice atât în Europa, cât și în practica politică globală.

În aceste condiții, educația rămâne poate singurul instrument eficient pentru păstrarea durabilității democrației și asigurarea păcii și securității pe continent. Introducerea alfabetizării media și a programelor de mobilitate academică în spațiul educațional al UE a contribuit la formarea rezilienței democratice și a coeziunii în combaterea agresorului autoritar. Sprijinul societății civile prin diverse instrumente de educație a adulților, implementarea conceptului de învățare pe tot parcursul vieții și educația civică este o componentă importantă a securității regionale, deoarece aceasta este singura modalitate de a obține înțelegerea și cooperarea reciprocă.

Cuvinte cheie: securitate, Europa, democrație, educație, societate civică.

Rodica CIOBANU

RESETAREA NORMELOR ȘI REFORMAREA INSTITUȚIILOR – CALEA SPRE O SOCIETATE FUNCȚIONALĂ

Într-un context marcat de schimbări economice, sociale și politice, analiza proceselor prin care valorile fundamentale ale societății pot fi re-

configurate pentru a răspunde provocărilor contemporane, se prezintă ca un exercițiu dificil al efortului de înțelegere atât a prezentului, cât și a viitorului. Conștienți de importanța unor instituții funcționale, eficiente și interconectate pentru progresul democratic al statelor, nu putem contesta rolul persoanelor și a sistemului de valori pe care acestea le împărtășesc. Din ce în ce mai mult resetarea conceptual valorică și normativă, reformarea instituțiilor se prezintă ca elemente esențiale pentru construirea unei societăți funcționale și durabile.

Ca rezultat al analizelor și urmării cu atenție și în deaproape a procerelor ce au marcat societatea moldovenească, vom dezvolta opinia potrivit căreia succesul modernizării Republicii Moldova și aderării la comunitatea europeană depinde de capacitatea statului și a societății de a colabora eficient, de a adopta reforme sustenabile, capabile de a construi un cadru instituțional solid, bazat pe transparență, integritate și participare activă. Astfel, indicăm că fiind evidentă necesitatea consolidării societății, trebuie să mizăm pe modernizarea societății moldovenești, care necesită o resetare conceptuală profundă și o cooperare instituțională eficientă pentru a răspunde provocărilor actuale și pentru a construi un stat funcțional, democratic și rezilient. Ca rezultat ne propunem dezvoltarea subiectului importanței redefinirii valorilor fundamentale ale societății în corelare cu dezvoltarea unor instituții publice eficiente, transparente și responsabile. Ideia de resetare conceptuală presupune adaptarea normelor la noile realități socio-economice și geopolitice, promovarea unei culturi a responsabilității civice și întărirea statului de drept. Prin implicit, se evidențiază că normele sociale și juridice trebuie să reflecte valorile democratice, evitând rigiditățile și ineficiențele sistemice. Suplimentar, cooperarea instituțională este esențială pentru a crea garanții și soluții sustenabile pentru creșterea eficienței politicilor publice, pentru crearea unui mecanism administrativ coerent, eficient și capabil să susțină dezvoltarea țării.

Cuvinte cheie: resetare, sinergizare, modernizare, consolidare, cooperare, instituții.

Serhii HAKMAN

COOPERAREA TRANSFRONTALIERĂ PENTRU MINIMIZAREA STEREOTIPURILOR NEGATIVE PE TIMP DE RĂZBOI

În contextul transformărilor sociale și al turbulențelor geopolitice, condițiile pentru dezvoltarea durabilă a țărilor, regiunilor și comunităților sunt

de o importanță deosebită. În realizarea unității societății, un loc aparte îl ocupă armonizarea relațiilor interetnice, care, printre alți factori, sunt împiedicate de stereotipurile negative etno-naționale și etno-regionale de percepție reciprocă.

Pentru a le minimiza, este necesară o analiză profundă a principalelor premise, a caracteristicilor apariției și formele de manifestare a lor, și, de asemenea de elaborarea unor propuneri de interacțiune între autoritățile publice și instituțiile societății civile pentru minimizarea stereotipurile negative.

De interes deosebit, în contextul nostru, este starea și dinamica relațiilor interetnice pe teritoriul Euroregiunii ”Prutul de Sus”, care include unitățile administrativ-teritoriale ale Ucrainei, României și Republicii Moldova. Euroregiunea este de asemenea multietică, cu specificul propriu, origini istorice ale formării problemelor etno-naționale și, ca multe teritorii de frontieră, poate fi clasificată ca etnoregiune după caracteristicile sale. Definiția acestui concept a fost formulată de cercetătorul ucrainean modern Petro Nadolishnyi ca „un teritoriu relevant, care, prin ansamblul elementelor etnice interconectate, natura și intensitatea proceselor etnice, diferă de alte teritorii și poate fi un obiect separat (independent) al politicii etno-naționale statale”. Adică este un spațiu de manifestare concentrată a factorului etno-național.

Euroregiunea are propriile sale caracteristici în formarea stereotipurilor etno-naționale și etno-regionale, precum și particularitățile interacțiunii dintre autoritățile publice și instituțiile societății civile în minimizarea stereotipurilor negative de percepție reciprocă. Înțelegerea acestor procese în timp de război este extrem de importantă.

Cuvinte cheie: Euroregiunea „Prutul de Sus”, etnoregiune, relații interetnice, etnopolitică, stereotip etnonațional și etnoregional.

Serghei SPRÎNCEAN

PERSPECTIVE DE FORTIFICARE A SECURITĂȚII REGIONALE ÎN CONTEXTUL ADERĂRII REPUBLICII MOLDOVA LA UNIUNEA EUROPEANĂ

Uniunea Europeană și Republica Moldova cooperează, în vederea fortificării securității, prin intermediul Parteneriatului Estic pentru a-și consolida relațiile politice și economice, iar Acordul de asociere Uniunea Europeană - Republica Moldova permite Republicii Moldova, pe lângă alte

aspecte, să beneficieze de o zonă de liber schimb aprofundată și cuprinzătoare, sporind sustenabilitatea economică. În pofida abordării personalizate, Republica Moldova trebuie să îndeplinească criteriile clare de reformă pentru a accesa fondurile prevăzute de Planul de Creștere, pentru a putea obține acces extins la fonduri europene, dar și pentru a spori încrederea cetățenilor în instituțiile naționale și cele ale Uniunii Europene.

Succesul eforturilor Republicii Moldova de aderare la Uniunea Europeană este evaluat și din perspectiva obținerii unui nivel acceptabil a securității interne, din punct de vedere a capacității instituțiilor statului de a fortifica securitatea regională prin sporirea coordonării dintre instituțiile statelor partenere. De asemenea, coordonarea între instituțiile Uniunii Europene reprezintă un aspect important care include dialogul interinstituțional, platforme digitale comune, schimbul rapid de date, coordonare în gestionarea crizelor ca urmare a diversității priorităților și competențelor și poate reprezenta un model de bune practici pentru Republica Moldova în contextul optimizării managementului riscurilor și vulnerabilităților pe dimensiunea securității umane, dar și în domeniul securității naționale.

Cuvinte cheie: securitate, Uniunea Europeană, Republica Moldova, insecuritate regională, securitate umană, Acord de Asociere, reformă.

Constantin SOLOMON

ACTIVITATEA ONG-URILOR ÎN PROCESUL DE INTEGRARE EUROPEANĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Declararea integrării europene drept prioritate națională și semnarea la 27 iunie 2014 a Acordului de Asociere dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova a determinat necesitatea urgentării procesului de integrare europeană. O contribuție deosebită la realizarea parcursului european al Republicii Moldova au ONG-urile. Astfel, organizații neguvernamentale (ONG-uri) – asociații sau fundații, sindicatele, uniunile patronale sunt actori ai societății civile, care intervin pe lângă factorii de decizie pe lângă instituțiile statului pentru a le influența în sensul apărării drepturilor și intereselor grupurilor de cetățeni pe care îi reprezintă. Specificăm că ONG-urile monitorizează modalitățile în care guvernarea își onorează angajamentele față de cetățeni, de partenerii europeni.

În anul 2025 la Ministerul Justiției al Republicii Moldova sunt înregistrate peste 8860 ONG-uri care își desfășoară activitatea în cele mai diverse

domenii: protecția mediului, lupta cu corupția, problemele migrației, monitorizarea alegerilor democratice și altele.

Adică ONG-urile reprezintă instrumentul de bază în edificarea unei democrații și contribuie la integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană.

Cuvinte cheie: ONG-uri, societatea civilă, democrație, Republica Moldova, Acord de Asociere, organizații necomerciale, organizații guvernamentale.

Ianuș ERHAN

CONCEPTUL DE ORDINE ȘI SECURITATE PUBLICĂ EUROPEANĂ. PARTICULARITĂȚI ȘI MECANISME DE IMPLEMENTARE CONFORM DOCUMENTELOR DE POLITICI ȘI REGULAMENTĂRILOR NAȚIONALE

Statul nostru a obținut statutul de țară candidat la aderarea la UE, iar acest proces care ne apropie și mai mult de valorile și standardele europene, presupune transpunerea în viață a angajamentelor asumate, cât și parcurgerea anumitor pași consecvenți. Negocierea Tratatului de aderare alcătuit din 35 de capitole, include capitolul 23 (Justiție și drepturi fundamentale) și capitolul 24 (Justiție, libertate și securitate), în care se regăsește ordinea și securitatea publică, care vor necesita o atenție și efort sporit din partea tuturor actorilor implicați, fiind unele dintre cele mai solicitante capitole din acquis-ul UE.

În acest sens, ordinea și securitatea publică urmează să devină pilonul de bază în garantarea legalității și stabilității atât pentru cetățenii din Republica Moldova, cât și cetățenii din UE pentru a le garanta valorificarea pe deplin a libertăților de care dispun. La fel, un nivel înalt de securitate publică demonstrează credibilitatea, dedicația și profesionalismul autorităților naționale, fapt determinant pe calea integrării europene a țării noastre.

Cuvinte cheie : Tratat de aderare, acquis-ul UE, legislația UE, documentele de politici unionale, ordine și securitate publică.

Serghei SPRÎNCEAN, Inga GRIGORIU

SECURITATEA UMANĂ CA OBIECTIV DE MODERNIZARE A UNIUNII EUROPENE

Securitatea umană, în noua realitate a secolului XXI, reprezintă una dintre cele mai importante preocupări și provocări pentru statele de drept

și ale bunăstării, înfăptuită prin prisma acțiunilor unor organisme naționale și internaționale, stabile și funcționale, ca rezultat al angajamentelor actorilor și instituțiilor politice de a dezvolta colectiv și sistematic realitatea socio-politică și economică.

Securitatea umană este promovată în Uniunea Europeană prin diverse mecanisme. Astfel, Politica Europeană de Securitate și Apărare (PESA), componentă din Politica Externă și de Securitate Comună (PESC), vizează gestionarea crizelor și promovarea securității și apărării la nivel european, prin analiza anumitor studii de caz de referință, este implementată prin intermediul cooperării între statele membre ale UE și are ca scop consolidarea capacităților de acțiune a UE în domeniul securității și apărării, în complementaritate cu NATO, ONU, OSCE și alte organizații internaționale relevante. PESA se concentrează pe prevenirea și gestionarea conflictelor, crizelor și amenințărilor la adresa securității europene și internaționale, cu impact asupra securității umane.

În calitate de stat candidat la aderarea în Uniunea Europeană, Republica Moldova reflectă o abordare diferențiată și personalizată a Uniunii Europene față de statul nostru, bazat pe specificul său geopolitic și economic în contextul securității europene, având în vedere războiul din Ucraina și vulnerabilitățile regionale.

Cuvinte cheie: securitate umană, politică de securitate, Uniunea Europeană, Republica Moldova, Politica Europeană de Securitate și Apărare, Politica Externă și de Securitate Comună, vulnerabilitate securitară.

Mariana ROȘCA

CONSOLIDAREA SECURITĂȚII NAȚIONALE ÎN FAȚA PROVOCĂRILOR REGIONALE ȘI GLOBALE

Într-o eră a tensiunilor geopolitice în creștere, instabilitate economică și amenințări emergente la adresa securității, consolidarea securității naționale este o prioritate crucială pentru orice stat. Națiunile trebuie să navigheze într-un peisaj complex marcat de conflicte regionale, amenințări cibernetice, terorism și război hibrid. Interacțiunea dintre instabilitatea globală și provocările regionale necesită o abordare proactivă și adaptivă a securității.

Moldova se confruntă cu provocări din ce în ce mai mari de securitate într-un peisaj geopolitic în evoluție rapidă. Situată la răscrucea Europei de

Est, țara trebuie să traverseze instabilitatea regională, vulnerabilitățile economice, amenințările cibernetice și tacticile hibride de război. Pe măsură ce preocupările de securitate globală se intensifică, consolidarea securității naționale a Moldovei devine esențială pentru apărarea suveranității, stabilității și dezvoltării acesteia.

Acest referat examinează provocările specifice de securitate ale Moldovei și explorează strategii de îmbunătățire a rezistenței naționale. Ea subliniază importanța cooperării între agenții, a parteneriatelor regionale și a progreselor tehnologice în combaterea amenințărilor moderne. Domeniile cheie de atenție includ consolidarea securității la frontieră, îmbunătățirea infrastructurii de securitate cibernetică și îmbunătățirea capacităților de apărare ca răspuns la amenințările hibride. În plus, promovarea stabilității economice și a coeziunii sociale este esențială pentru a preveni destabilizarea țării de către influențele externe.

Colaborarea Moldovei cu organizații internaționale precum Uniunea Europeană, NATO și inițiative de securitate regională joacă un rol vital în consolidarea cadrului său de securitate. Prin integrarea mecanismelor de partajare a informațiilor, prin modernizarea sectorului său de apărare și prin consolidarea încrederii publicului în instituțiile statului, Moldova poate construi un viitor mai sigur.

Cuvinte cheie: securitate națională, amenințări hibride, reziliență, Moldova.

Alexandra COLȚA

COOPERAREA ORGANIZAȚIILOR DE TINERET ȘI A INSTITUȚIILOR STATULUI PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ ȘI UNITATE NAȚIONALĂ

Implicarea activă a tinerilor în procesele de guvernare participativă și în inițiativele de dezvoltare sustenabilă devine tot mai importantă pentru asigurarea progresului socioeconomic și a echității intergeneraționale. Colaborarea dintre generațiile tinere și instituțiile statului nu doar că facilitează implementarea unor politici publice incluzive, dar și stimulează inovația socială și responsabilizarea civică.

Tinerii trebuie recunoscuți ca actori strategici în procesul de elaborare și implementare a strategiilor naționale privind sustenabilitatea și coeziunea socială, având potențialul de a contribui la formularea unor soluții

inovatoare pentru provocările contemporane, precum tranziția ecologică, transformarea digitală și reducerea disparităților economice. Printr-un parteneriat eficient între instituțiile guvernamentale, organizațiile de tineret și mediul academic, se pot crea mecanisme sustenabile de participare civică, menite să sprijine incluziunea socială și să consolideze identitatea națională în cadrul unei societăți democratice și pluraliste.

Totuși, integrarea tinerilor în procesele decizionale întâmpină numeroase obstacole, inclusiv bariere instituționale, acces limitat la resurse și lipsa unor platforme eficiente de consultare. În acest sens, este important ca instituțiile statului să adopte politici de sprijinire a participării tinerilor, să dezvolte programe educaționale axate pe educația civică și sustenabilitate, precum și să faciliteze dezvoltarea leadership-ului tinerilor în contextul guvernării democratice. Prin urmare, cooperarea dintre tineri și instituțiile statului nu este doar un factor de progres social, ci și un mecanism pentru asigurarea stabilității și unității naționale pe termen lung.

Cuvinte cheie: tineri, cooperare instituțională, politici publice, dezvoltare durabilă, coeziune socială, participare civică, inovare socială.

Igor SOROCEANU

ÎNAINȚAREA ȘI ÎNREGISTRAREA CANDIDAȚILOR LA ALEGERI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Înaintarea și înregistrarea candidaților la alegeri în Republica Moldova reprezintă piloni fundamentali ai democrației și ale unui proces electoral corect și transparent. Aceste etape sunt de o importanță crucială pentru asigurarea unei competiții echitabile între candidați și pentru reflectarea voinței cetățenilor în guvernare.

Prin intermediul acestor proceduri, se asigură că candidații respectă criteriile de eligibilitate și că acțiunile lor sunt conforme cu legislația și regulamentele electorale. Verificarea și validarea documentelor prezentate de către candidați, cum ar fi listele de subscripție, declarațiile de avere și alte acte necesare, contribuie la prevenirea fraudelor electorale și la menținerea integrității procesului electoral.

Cuvinte cheie: organ electoral, acte veridice, concurent electoral, examinare obiectivă, hotărâre, alegeri, etc.

Panelul II. Schimbul de bune practici dintre teoreticienii și practicienii administrației publice locale și centrale

Ana-Maria BERCU, Răzvan-Ionuț CROITORU

INDICATORII DE PERFORMANȚĂ ÎN DEZVOLTAREA RESURSELOR UMANE DIN ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ: O ANALIZĂ A IMPACTULUI ASUPRA BUNEI GUVERNĂRI INSTITUȚIONALE

Prezentul articol investighează legătura dintre indicatorii de performanță, strategiile de dezvoltare a resurselor umane și buna guvernare în administrația publică locală românească, cu accent pe regiunea Nord-Est. Motivată de necesitatea îmbunătățirii eficienței și eficacității administrative, articolul utilizează o metodologie mixtă (calitativă și cantitativă), bazată pe un chestionar administrat secretarilor generali din unități administrativ-teritoriale. Analiza datelor explorează percepțiile respondenților asupra sistemelor de evaluare a performanței și strategiilor de formare, investigând impactul acestora asupra funcționării instituționale și a bunei guvernări.

Rezultatele preliminare indică corelații semnificative între indicatorii de performanță, eficiența strategiilor de dezvoltare a resurselor umane și nivelul de bună guvernare, evidențiind atât aspecte pozitive, cât și puncte slabe ale sistemului actual, inclusiv impactul recent al modificărilor legislative. Concluziile vor oferi recomandări practice pentru optimizarea managementului resurselor umane în vederea promovării unei guvernări eficiente și responsabile.

Cuvinte cheie: indicatori de performanță, resurse umane, administrație publică locală, guvernare bună.

Tatiana TOFAN

LEADERSHIP-UL ÎN ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ PENTRU PROMOVAREA UNITĂȚII NAȚIONALE

În acest articol, autorul analizează definiții ale leadership-ului în administrația publică, cât și rolul leadership-ului în promovarea unității naționale. Liderii din administrația publică au responsabilitatea de a consolida unitatea națională prin crearea unui cadru administrativ incluziv, care să sprijine diversitatea culturală și socială. La fel promovează politici care

reduc inegalitățile regionale și economice. Liderii din administrația publică trebuie să contribuie prin activitățile sale la creșterea transparenței instituțiilor publice pentru a genera încredere în rândul cetățenilor. Un alt obiectiv este colaborarea eficientă între instituțiile statului pentru implementarea unor politici coerente și sustenabile.

Cuvinte cheie: leadership, administrație publică, politici publice, transparență, unitate națională etc.

Valeriu ȚURCANU

PERSPECTIVE PRIVIND INTEGRAREA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE A REPUBLICII MOLDOVA ÎN SPAȚIUL ADMINISTRATIV EUROPEAN

Această lucrare prezintă fundamentele și direcțiile emergente ale Spațiului Administrativ European (SAE), pornind de la adoptarea documentului COM (2023) 667 (ComPact) și a Planului său de implementare de către Comisia Europeană. Prin intermediul unei analize documentare și a metodelor de cercetare calitativă, studiul explorează modul în care administrația publică din Republica Moldova poate fi

adaptată și integrată în acest spațiu administrativ nou și extins. Lucrarea abordează atât provocările, cât și oportunitățile care decurg din adoptarea ComPact, evidențiind importanța criteriului administrativ și instituțional în contextul procesului de aderare la Uniunea Europeană. În acest sens, sunt examinate caracteristicile specifice conceptului de SAE, modul în care acestea se reflectă în reformele propuse prin ComPact și factorii de succes în parcursul de integrare a Republicii Moldova la SAE. Scopul central al cercetării constă în identificarea direcțiilor de politică publică ce pot contribui la consolidarea capacității administrative a Republicii Moldova, urmărindu-se astfel optimizarea procesului de

integrare europeană. Concluziile formulate arată că, deși există un grad considerabil de modernizare administrativă, Republica Moldova poate beneficia de numeroase avantaje la nivel structural, dacă reușește să armonizeze eficient mecanismele administrative cu demersurile SAE.

Cuvinte cheie: Spațiul Administrativ European (SAE), ComPact, integrare europeană, capacitate administrativă și instituțională, administrație publică.

Panelul III. Unitatea națională, coeziunea societății moldovenești – prioritate a teoriei politice, economice, jurisprudenței, sociologiei etc.

Marin GHERMAN

GUVERNANȚA COLABORATIVĂ ÎN ASIGURAREA UNITĂȚII NAȚIONALE DIN UCRAINA ȘI REPUBLICA MOLDOVA

Teoria guvernancei colaborative explică modul în care instituțiile statului cooperează pentru a asigura unitatea națională, utilizând coordonarea și parteneriatele între actorii publici și privați. Autorii susțin că problemele complexe, cum ar fi menținerea unității naționale, nu pot fi rezolvate de o singură instituție, ci necesită colaborarea între multiple entități. Principalele aspecte includ parteneriatele între instituții, implicarea cetățenilor și a societății civile, comunicarea și coordonarea între actori, luarea deciziilor pe baza consensului și flexibilitatea în fața schimbărilor. Teoria este aplicabilă în contextul politicilor educaționale, prevenirii conflictelor și gestionării crizelor. Studiile de caz ale Ucrainei și Republicii Moldova evidențiază aplicarea guvernancei colaborative pentru a menține unitatea națională în fața unor provocări interne și externe, cum ar fi conflictele sau integrarea europeană.

Cuvinte cheie: guvernancea colaborativă, unitatea națională, parteneriate instituționale, decizii colective, societate civilă, Ucraina, Republica Moldova.

Simona Camelia FER

VIZIUNI TEORETICE ȘI PARTICULARITĂȚI LINGVISTICE ALE LIMBAJULUI NAȚIONALIST ÎN SOCIETĂȚILE MODERNE

Limbajul naționalist a devenit în ultima vreme nu doar un mijloc de comunicare, ci și un simbol al identității naționale, al unității, modernității și legitimității politice. În acest sens, limbajul devine un simbol al continuității culturale și al profunzimii istorice a națiunii, esențial pentru construirea unei identități naționale coerente, conservarea și promovarea unei limbi naționale fiind considerată necesară pentru menținerea integrității și continuității națiunii. Totuși, în multe circumstanțe, acest limbaj funcționează prin definirea celor care aparțin națiunii (grupul de interior) și a celor considerați „ceilalți” (grupul exterior), generând excluziune socială etnică, diviziune și diferențe.

Cuvinte cheie: limbaj politic, limbaj naționalist, identitate națională, coeziune socială, excluziune socială.

Oleg PANTEA, Andrei GĂRLEANU
MĂSURI DE ASISTENȚĂ PENTRU REFUGIAȚI ȘI RĂSPUNDEREA CONTRAVENȚIONALĂ: PROVOCĂRI ȘI SOLUȚII

Evenimentele generate de crizele umanitare din regiune au determinat un număr considerabil de refugiați să își părăsească țara de origine și să caute protecție în state mai sigure, inclusiv în Republica Moldova. Această situație impune instituțiilor statului gazdă asumarea unor angajamente și responsabilități sporite pentru garantarea drepturilor refugiaților, prin asigurarea accesului la servicii esențiale precum locuința, asistență medicală, educație și integrare în noul mediu social și economic.

În același timp, gestionarea fluxurilor de refugiați ridică provocări semnificative privind aplicarea legislației contravenționale. Este esențial să se identifice soluții echilibrate care să asigure respectarea ordinii și securității publice, fără a afecta drepturile fundamentale ale refugiaților. În acest context, trebuie clarificat regimul sancționator aplicabil cazurilor de încălcare a normelor contravenționale, cu evitarea măsurilor disproporționate sau discriminatorii. De asemenea, este necesară dezvoltarea unor mecanisme eficiente de informare a refugiaților cu privire la legislația națională, pentru a preveni încălcările involuntare ale regulilor stabilite.

Aceste realități impun o abordare interinstituțională și intersectorială, bazată pe cooperare permanentă între autoritățile statului și sectorul asociativ. Numai printr-o astfel de colaborare poate fi asigurată protecția refugiaților și aplicarea corectă a legislației, contribuind la asigurarea coeziunii sociale și a unității naționale, prin incluziune și respect reciproc.

Cuvinte cheie: răspundere contravențională, refugiați, măsuri de asistență, măsuri de securitate națională.

Marie LEONTE

EXPRESII ALE UNITĂȚII STATULUI DIN PERSPECTIVA DOCTRINEI CLASICE A DREPTULUI ADMINISTRATIV

Fundament al statului național, în temeiul art. 4 lin. (1) din Constituția României și art. 10 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, ideea de *unitate* a poporului precedă și, totodată, orientează în concret, prin norme și proceduri, funcționarea eficientă a autorităților și instituțiilor statului.

Pentru a încerca să oferim o cheie de lectură cât mai aproape de doctrina clasică a dreptului administrativ, pentru acțiunile care, în practică, apar, pe de o parte, ca tot atâtea forțe centrifuge, de împiedicare a cooperării între instituțiile statului, iar pe de altă parte, ca forțe centripete pentru coeziunea statului național unitar, teoria *instituției* generalizată de Maurice Hauriou la începutul secolului XX își găsește rezonanțe contemporane și aruncă o lumină nouă asupra Statului ca instituție corporativă: instituție – persoană, acesta este, în egală măsură, o idee de operă determinată (aceea a administrației și publice) și o idee de operă nedeterminată, de conducere (aceea a guvernului politic). Totodată, fiecare cetățean poartă în el ideea de Stat și este subiectul acestei idei, având riscurile și răspunderea reușitei acestuia.

Cuvinte cheie: unitate, perenitate, stat de drept, drept administrativ, instituție persoană, Maurice Hauriou, temeii juridic, finalitate.

Serghei SPRÂNCEAN, Inga GRIGORIU

SECURITATEA UMANĂ ȘI UNITATEA NAȚIONALĂ: TANGENȚE ȘI PERSPECTIVE

Studiul examinează relația dintre „securitatea umană” și „unitatea națională” din perspectiva interdependențelor acestor concepte în contexte socio-politice diverse. Relevanța subiectului abordat derivă din faptul că unitatea națională, în realitățile contemporane, reprezintă un factor-cheie pentru dezvoltarea economică, securitatea socială și stabilitatea politică. Securitatea umană, prin dimensiunile sale economice, sociale și politice, influențează coeziunea societății, în timp ce unitatea națională poate fi un factor determinant în consolidarea unui mediu sigur și incluziv.

Scopul investigației este de a explora mecanismele prin care securitatea umană și unitatea națională se condiționează și se influențează reciproc, cât și de a evidenția factorii care pot sprijini coeziunea societală. Obiectivele cercetării includ analiza perspectivelor teoretice asupra legă-

turii dintre securitatea umană și unitatea națională; evaluarea tendințelor demografice reflectate în Recensământul Populației și Locuințelor din Republica Moldova (RPL2024) și impactului acestora asupra coeziunii sociale; identificarea măsurilor de politici publice necesare pentru diminuarea disparităților regionale și fragmentării sociale.

Rezultatele studiului scot în evidență că securitatea umană și unitatea națională sunt interdependente, influențează direct stabilitatea politică și dezvoltarea socio-economică. Concluziile subliniază necesitatea unor politici publice integrate capabile să răspundă provocărilor demografice, economice și sociale, inspirate de arhitectura guvernancei europene în domeniul securității umane.

Cuvinte cheie: securitate umană, unitate națională, interes național, identitate colectivă, coeziune socială, politici publice, guvernanță democratică, stabilitate societală.

Elena BĂDĂRĂU, Aliona VIZITIU

ADAPTAREA PRACTICILOR EUROPENE DE MANAGEMENT EDUCAȚIONAL ÎN REPUBLICA MOLDOVA: O ABORDARE STRATEGICĂ PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA CALITĂȚII EDUCAȚIEI

Acest articol explorează diverse practici și strategii de management educațional implementate în statele membre ale Uniunii Europene și propune adaptarea acestora în contextul Republicii Moldova. Studiul analizează modele eficiente de leadership educațional care pot contribui la modernizarea și eficientizarea sistemului educațional moldovenesc. Prin adoptarea unor practici internaționale de succes, Republica Moldova poate face pași semnificativi în îmbunătățirea calității educației și în reducerea disparităților între regiuni. Prin urmare, acest articol își propune să ofere o perspectivă detaliată asupra modului în care Republica Moldova poate valorifica experiențele și bunele practici din alte țări pentru a crea un sistem educațional mai performant și mai echitabil.

Cuvinte cheie: management, management educațional, funcții manageriale, principii manageriale, competență managerială, optimizare, instituție de învățământ, eficientizare.

Vitalie IONAȘCU

FUNDAMENTE TEORETICE ALE REZILIENȚEI ÎN CRIMINOLOGIE

Reziliența este un concept interdisciplinar care, în criminologie, a fost abordat preponderent din perspectiva mecanismelor individuale și comunitare de adaptare la criminalitate. În acest articol, propunem un nou cadru teoretic al rezilienței criminologice, definit ca reziliența criminologică sistemică. Acest concept integrează trei dimensiuni fundamentale: reziliența individuală, reflectată în capacitatea persoanelor de a evita implicarea în activități ilegale și de a se reintegra social; reziliența comunitară, reprezentată de mecanismele sociale de prevenire a criminalității prin coeziune și capital social; și reziliența instituțională, care vizează capacitatea structurilor de drept de a se adapta și de a combate eficient noile forme de criminalitate. Modelul propus aduce o abordare holistică, subliniind necesitatea unor strategii integrate de prevenire și intervenție, care să asigure atât reducerea factorilor criminogeni, cât și creșterea capacității sistemului de drept de a menține stabilitatea socială. Studiul contribuie la consolidarea cadrului teoretic al criminologiei prin evidențierea rezilienței ca factor-cheie în dinamica criminalității, cu implicații practice în elaborarea politicilor de securitate publică.

Cuvinte cheie: reziliență criminologică, criminalitate, prevenire, reziliență comunitară, justiție, factori, politici, securitate

Simion ROȘCA

COEZIUNEA SOCIALĂ – ELEMENT CHEIE PENTRU SECURITATEA NAȚIONALĂ

Europa trece prin transformări politice, economice și de securitate profunde, care vor defini pentru deceniile următoare atât viitorul continentului, cât și cel al Republicii Moldova. Doar prin efortul comun și continuu al instituțiilor statului, al societății civile, al sectorului privat și al tuturor cetățenilor, din țară și din diasporă, pot fi asigurate securitatea durabilă, pacea și prosperitatea în Republica Moldova.

Coeziunea socială este un concept amplu, care include aspecte legate de echitatea economică, justiția socială, incluziunea comunităților diverse, precum și calitatea vieții. Se referă la: gradul de încredere, solidaritate și colaborare între indivizii și grupurile dintr-o comunitate sau societate care

trăiesc împreună în armonie, beneficiind de aceleași oportunități și drepturi, și care împărtășesc un sentiment de apartenență și susținere reciprocă.

Coeziunea socială și securitatea națională sunt aspecte interconectate și esențiale pentru stabilitatea și prosperitatea unei țări. Promovarea coeziunii sociale se regăsește printre obiectivele primordiale incluse în Strategia națională de securitate a Republicii Moldova. Strategia recunoaște că o societate coezivă este fundamentul unei națiuni puternice și rezistente la provocările interne și externe. Coeziunea socială este esențială pentru stabilitatea unei națiuni. Promovarea acesteia este crucială pentru prevenirea conflictelor și consolidarea securității naționale și se efectuează prin câteva obiective: politicile incluzive, educație civică și angajamentul comunitar.

Cuvinte cheie: securitatea națională, coeziunea socială, stabilitate, prosperitate, incluziune.

Cătălin-Gabriel DONE

CONTRACTUL SOCIAL ÎN SECOLUL XXI: FILOSOFIA POLITICĂ A DREPTURILOR MINORITĂȚILOR ȘI CONSTRUCȚIA UNITĂȚII NAȚIONALE

În contextul globalizării și al diversității culturale, contractul social trebuie reinterpretat pentru a echilibra **unitatea națională și drepturile minorităților**. Acest articol analizează impactul teoriilor filosofico-politice asupra coeziunii societății moldovenești, pornind de la conceptele lui **John Rawls** despre justiția echitabilă, recunoașterea identitară a lui **Charles Taylor** și democrația deliberativă propusă de **Jürgen Habermas**. În Republica Moldova, diversitatea etnică și socială generează **tensiuni între identitatea națională și respectul pentru diversitate**, reflectate în relația statului cu minoritățile naționale, comunitatea LGBT+ și grupurile vulnerabile. Studiul propune o reconstrucție a contractului social, bazată pe politici incluzive, dialog intercultural și recunoaștere reciprocă, necesare pentru consolidarea unității naționale fără marginalizare. În final, sunt analizate modele internaționale de succes și măsuri pentru integrarea echitabilă a diversității în cadrul unei democrații sustenabile.

Cuvinte cheie: contract social, justiție socială, diversitate, Moldova, democrație deliberativă, unitate națională.

Andra IACOB

PROTECȚIA MIGRANȚILOR ÎN RELAȚIILE DE MUNCĂ DIN ROMÂNIA

Datorită globalizării, în ultimile decenii piața muncii din societățile europene, cum e cazul României au început să ofere tot mai multe locuri de muncă migranților. Astfel, integrarea acestora pe piața muncii în România reprezintă un aspect crucial pentru dezvoltarea societății având ca și scop unitatea națională. În acest context, protecția drepturilor migranților în relațiile de muncă este o responsabilitate fundamentală a statului.

Acest studiu, dorește să evidențieze importanța cooperării interinstituționale atât pentru armonizarea relațiilor dintre angajatorul român și angajații migranți cât și să combat fenomenele precum: discriminarea, munca ilegală. Este esențial să se acorde de către Instituțiile responsabile în relațiile de muncă precum: Inspectoratul general pentru Imigrări or Inspectoratele teritoriale să ofere atât un sprijin moral migranților aflați în situații vulnerabile cât și o înțelegere clară în privința aplicării sistemului de protecție în relațiile de muncă. Aceste vulnerabilități pot însemna și: bariere lingvistice, lipsa cunoașterii legislației. E esențial să se acorde migranților anangajați dreptul acestor informații în privința drepturilor lor, acest lucru însemnând: si de consiliere juridică, mecanisme de soluționare a eventualelor conflicte de muncă și chiar consiliere psihologică. Astfel, am faptul că Organizațiile non-guvernamentale joacă un rol esențial ceea ce privește oferirea de sprijin și reprezentarea migranților angajați.

Cuvinte cheie: dreptul muncii, migrant, relații de muncă, dreptul la cooperare, România, globalizare.

Natalia GAVRILENCO

MECANISME DE RĂSPUNDERE DISCIPLINARĂ A JUDECĂTORILOR: EFICIENȚA ȘI LIMITELE COLEGIULUI DISCIPLINAR

Mecanismele de răspundere disciplinară a judecătorilor sunt esențiale pentru menținerea integrității sistemului judiciar și consolidarea încrederii publice în justiție. Colegiul Disciplinar joacă un rol central în acest proces, având responsabilitatea de a examina abaterile etice și profesionale ale magistraților. Studiul analizează eficiența acestui mecanism prin prisma cadrului legislativ, a practicii decizionale și a impactului asupra coeziunii

sociale și unității naționale. De asemenea, sunt identificate principalele limite ale Colegiului Disciplinar, inclusiv posibile influențe externe, durata procedurilor și gradul de transparență.

Lucrarea compară modelul moldovenesc cu alte sisteme europene, evidențiind bune practici și propunând reforme pentru îmbunătățirea eficienței acestui mecanism. Se subliniază necesitatea unei colaborări mai strânse între Colegiul Disciplinar, Consiliul Superior al Magistraturii și societatea civilă pentru a asigura o justiție echitabilă și independentă. Concluziile sugerează măsuri pentru sporirea transparenței, reducerea influențelor politice și optimizarea procesului de luare a deciziilor disciplinare.

Cuvinte cheie: răspundere disciplinară, judecători, eficiență, limite, integritate.

Ghenadie PREȚIVĂȚII

ROLUL PERSOANELOR JURIDICE DE DREPT PUBLIC ÎN RAPORT CU STATUL ȘI CETĂȚENII

Scopul persoanelor juridice de drept public este de a satisface interesele generale ale societății sau ale colectivităților locale în funcție de nivelul ierarhic la care se situează și de competența legală atribuită. În această ordine de idei, competența persoanelor juridice de drept public se găsește în strânsă legătură, în interdependență, cu scopul însuși al persoanei - satisfacerea interesului general. Fiecare persoană juridică de drept public este creată pentru a servi un scop public bine determinat, atribuindu-se în acest sens o competență mai largă sau mai restrânsă. Competența este elementul esențial ce stă la baza unei clasificări a persoanelor juridice publice, pentru că ea definește locul și rolul persoanei în cadrul ansamblului organelor administrației publice a statului.

Cuvinte cheie: instituție publică, autoritate publică, stat, cetățeni, interes public.

Iulian CRIMINCEANU

ROLUL MILIȚIEI ÎN MENȚINEREA ORDINII PUBLICE ÎN BASARABIA ÎN CONTEXTUL SCHIMBĂRILOR SOCIAL-POLITICE DIN 1917-1918

Perioada 1917-1918 a fost una de transformări radicale și instabilitate politică în fostul Imperiu Rus, inclusiv în Basarabia, o provincie multiet-

nică aflată la intersecția unor influențe politice divergente. Revoluțiile din 1917 au generat o criză a autorității, ceea ce a dus la o creștere semnificativă a infraționalității și a actelor de violență. Cercetarea de față reflectă situația social-politică din regiune, evidențiind reformarea organelor de interne prin desființarea poliției și jandarmeriei țariste și înființarea noii structuri de menținere a ordinii publice – miliția. În acest context, miliția, reorganizată ad-hoc după modelul post-revoluționar, a devenit principala forță de asigurare a siguranței publice.

În Basarabia, structura de miliție s-a confruntat cu provocări majore, fiind nevoită să gestioneze o creștere a cazurilor de infraționalitate și acte de violență. Un exemplu semnificativ îl reprezintă Chișinău, unde orașul a fost împărțit în cinci sectoare milițienești și 65 de posturi de patrulare. Fiecare sector avea responsabilități teritoriale clare, contribuind la gestionarea situațiilor de urgență, menținerea ordinii și coordonarea intervențiilor. Activitatea miliției a inclus patrularea, colectarea impozitelor, gestionarea evidenței populației și colaborarea cu alte structuri locale pentru a atenua efectele dezorganizării. Astfel, eforturile forțelor de ordine au fost esențiale în încercarea de a restabili un grad de stabilitate într-un context de tranziție socială și politică intensă.

Cuvinte cheie: miliție, ministerul afacerilor interne, milițian, Basarabia, Chișinău;

Andrei GUȚU

CONTRIBUȚIA ISTORIEI CA DISCIPLINĂ LA UNITATEA ȘI IDENTITATEA NAȚIONALĂ

Istoria ca disciplină joacă un rol esențial în consolidarea unității și identității naționale. Prin studierea trecutului, cetățenii își formează o conștiință națională, înțelegând evoluția culturală, politică și socială a poporului lor. Istoria oferă repere fundamentale despre originile, tradițiile și luptele naționale, contribuind la sentimentul de apartenență la o comunitate unitară. În cazul Republicii Moldova, istoria reflectă un trecut complex, marcat de influențe externe și de aspirații către unitate națională. Studiul evenimentelor precum Unirea Basarabiei cu România în 1918, ocupația sovietică și mișcările de renaștere națională din anii '80-'90 ajută la înțelegerea identității și a legăturilor culturale cu spațiul românesc. Prin intermediul educației, istoria joacă un rol esențial în formarea unei identități naționale puternice,

promovând valori precum patriotismul, respectul față de trecut și aspirația către progres. De asemenea, aceasta ajută la combaterea dezinformării și a interpretărilor distorsionate ale istoriei, oferind o perspectivă echilibrată asupra evoluției statului. Astfel, istoria nu doar că explică trecutul, ci și influențează viitorul, întărind coeziunea socială și sentimentul de unitate națională.

Cuvinte cheie: identitate, unitate, patriotism, educație, cultură.

Lucia NEPOTU

ROLUL MARKETINGULUI IN PROMOVAREA FERICIRII ȘI SECURITĂȚII – CONTRIBUȚIA BRANDURILOR ȘI INSTITUȚIILOR LA UNITATEA NAȚIONALĂ

Marketingul nu mai este doar un instrument de promovare comercială, ci a devenit un factor esențial în modelarea percepțiilor, comportamentelor și stării de bine a consumatorilor. Într-o lume marcată de instabilitate economică, schimbări sociale rapide și provocări globale, brandurile și instituțiile joacă un rol esențial în construirea unei societăți mai fericite și mai sigure. Această lucrare analizează modul în care strategiile de marketing contribuie la bunăstarea individuală și colectivă, promovând securitatea emoțională, economică și socială. Prin campanii de responsabilitate socială, branding național și comunicare autentică, companiile și instituțiile pot influența pozitiv coeziunea socială și sentimentul de apartenență națională. În plus, marketingul etic și strategiile bazate pe valori comune pot întări încrederea consumatorilor și a cetățenilor în structurile sociale și economice, diminuând incertitudinea și fragmentarea societală.

Lucrarea explorează exemple relevante de campanii și inițiative care au reușit să creeze un impact pozitiv asupra societății, demonstrând cum un marketing bine direcționat poate contribui la unitatea națională, stabilitate și un sentiment colectiv de fericire și siguranță. Articolul este elaborat în contextul realizării Proiectului „Consolidarea mecanismelor socio-economice și juridice de asigurare a bunăstării și securității cetățenilor” (CONSEJ 01.05.02).

Cuvinte cheie: marketing, fericire, securitate emoțională, unitate națională, branding responsabil.

Denis URSU

INSTITUȚIA RENUNȚĂRII LA PROBE ȘI INSTITUȚIA RENUNȚĂRII LA ÎNVINUIRE ÎN PROCESUL PENAL: ASPECTE DELIMITATORII ȘI EFECTE JURIDICE

În prezentul articol sunt abordate două instituții esențiale în cadrul procesului penal: renunțarea la probe și renunțarea la învinuire, cercetarea pune accent pe deosebirile și eventuale asemănări dintre acestea. În primul rând, sunt examinate aspectele delimitatorii ale fiecărei instituții, subliniind atât aspectele doctrinare, cât și cele legale, evidențiind condițiile procedurale în care acestea pot fi aplicate. Renunțarea la probe presupune că părțile implicate în proces decid să renunțe la probele deja administrate care au fost propuse spre cercetare, influențând desfășurarea procesului. Pe de altă parte, renunțarea la învinuire implică retragerea acuzațiilor formulate, având un impact semnificativ asupra procesului penal. Articolul abordează și efectele juridice ale acestor instituții, subliniind efectele lor asupra echității procesuale și a drepturilor părților implicate. În final, sunt analizate provocările practice în asigurarea unui echilibru corect între drepturile părților și garantarea unui proces echitabil.

Cuvinte cheie: renunțare la probe, renunțare la învinuire, renunțare, proces penal, probatoriu.

Valeria GARBATOVSKI

MECANISME DE ASIGURARE A REZILIENȚEI SOCIETALE PRIN EDUCAȚIE

Reziliența societală reprezintă capacitatea unei societăți de a-și menține funcționalitatea și de a se recupera după șocuri externe sau interne. În contextul globalizării, al schimbărilor climatice și al amenințărilor la adresa securității, educația joacă un rol crucial în consolidarea rezilienței societale. Acest articol explorează mecanismele prin care educația poate contribui la creșterea rezilienței societale, cu un accent special pe dimensiunea politică. Printre principale instrumente se regăsesc dezvoltarea gândirii critice și a spiritului civic, promovarea toleranței și diversității, promovarea educației pentru dezvoltare durabilă, ș.a. Astfel, în contextul amenințărilor la adresa securității frontierelor, educația poate juca un rol crucial în prevenirea radicalizării și a extremismului violent, combaterea dezinformării și manipulării informaționale, etc. Deci, educația reprezintă

un instrument esențial pentru consolidarea rezilienței societale în fața amenințărilor la adresa securității frontierelor.

Cuvinte cheie: educație, reziliență, securitate, societate, dezvoltare durabilă.

Elena BĂDĂRĂU

TRANSFORMAREA IMM-URILOR ÎN ERA DIGITALĂ: IMPACTUL TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE, PROVOCĂRI ȘI OPORTUNITĂȚI ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE

Această cercetare se concentrează pe conceptul de Economie bazată pe cunoștințe, care reprezintă o transformare profundă în economia globală. În această paradigmă, cunoștințele devin motorul principal al dezvoltării și competitivității economice, având un impact semnificativ asupra modului în care sunt generate, comercializate și protejate cunoștințele. Întreprinderile se adaptează rapid la schimbările tehnologice și devin din ce în ce mai dependente de informație pentru a-și asigura succesul pe termen lung și pentru a supraviețui într-un mediu competitiv intens. În cadrul acestei economii, importanța inovării este centrală. Inovația include descoperiri, invenții și implementarea acestora în practică. În contextul Republicii Moldova, inovarea în sectorul IMM-urilor este crucială pentru creșterea competitivității economice. Astfel, susținerea și stimularea inovării în cadrul IMM-urilor din Republica Moldova reprezintă o necesitate pentru dezvoltarea economică durabilă și creșterea competitivității pe piața globală. Aceste măsuri ar trebui să fie integrate într-o politică economică mai largă, care să faciliteze condiții propice pentru inovare și dezvoltare în sectorul privat.

Cuvinte chee: inovare, cercetare, IMM, e-facere, tehnologii informaționale, proprietate intelectuală, strategie.

Ira SILI

REGLEMENTĂRI JURIDICE PRIVIND COMERCIALIZAREA PRODUSELOR DE UZ FITOSANITAR ȘI A FERTILIZANȚILOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Plasarea pe piață a fertilizanților și produselor de uz fitosanitar în Republica Moldova este reglementată printr-un cadru legislativ și instituțional

specific, aliniat la standardele Uniunii Europene. La 18 decembrie 2024, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat o nouă lege care reglementează plasarea pe piață a produselor fertilizante, armonizată cu legislația Uniunii Europene. Această lege transpune parțial Regulamentul (UE) 2019/1009 al Parlamentului European și al Consiliului din 5 iunie 2019, stabilind norme privind punerea la dispoziție pe piață a produselor fertilizante.

Direcția Controlul Utilizării și Plasării pe Piață a Produselor de Uz Fitosanitar și a Fertilizanților din cadrul Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor (ANSA) este responsabilă de supravegherea utilizării și plasării pe piață a acestor produse. Aceasta gestionează Registrul de Stat al produselor de uz fitosanitar și al fertilizanților permise pentru utilizare în Republica Moldova și elaborează fișe de verificare pentru controlul de stat.

Serviciul de Stat „Centrul de Stat pentru Atestarea și Omologarea Produselor de Uz Fitosanitar și a Fertilizanților” se ocupă de procedurile de omologare și atestare a acestor produse, asigurând conformitatea lor cu standardele naționale și europene.

Astfel, plasarea pe piață a fertilizanților și produselor de uz fitosanitar în Republica Moldova este supusă unor reglementări stricte, menite să asigure eficiența și siguranța acestor produse, în conformitate cu standardele naționale și europene.

Cuvinte cheie: produse de uz fitosanitar, fertilizanti, autorizație, proceduri de omologare, plasare pe piață.

Ion Ion GUCEAC

ANALIZA MODELELOR DE FINANȚARE A SISTEMELOR DE ASIGURARE MEDICALĂ: EFICIENȚĂ, SUSTENABILITATE ȘI IMPACT ASUPRA ACCESULUI LA SERVICII DE SĂNĂTATE

Sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală din Republica Moldova constituie principala sursă de finanțare a protecției și promovării sănătății populației. Deși prezintă atât avantaje, cât și provocări, acest sistem asigură accesul la un pachet de servicii medicale de bază.

Disponibilitatea serviciilor de sănătate reprezintă o problemă esențială în orice societate, iar gradul de accesibilitate al acestora depinde în mare măsură de amploarea serviciilor garantate.

Implementarea asigurării medicale obligatorii a avut un impact pozitiv asupra întregului sistem de sănătate. Cu toate acestea, în actualul sis-

tem național de asigurări medicale, la fel ca în alte modele internaționale, persistă anumite lacune care oferă oportunități pentru îmbunătățire. Deși există un efort considerabil al cercetătorilor în domeniul asigurării medicale în Republica Moldova, aspecte precum finanțarea sistemului de sănătate, statutul persoanei asigurate, necesită în continuare analize și cercetări aprofundate.

Cunoștințele expuse în materialele analizate, ne fac să remarcăm individualitatea fiecărui sistem de asigurare. Cu siguranță, nici unul dintre ele nu este ideal dar, suntem convinși că examinarea practicii unor țări mai avansate ne va ajuta să constatăm tendințele de dezvoltare a planificării și finanțării actualelor sisteme de sănătate, pentru a prelua și a ajusta cele mai convenabile scenarii ce țin de viitorul organizării asigurărilor obligatorii de asistență medicală în Republica Moldova.

Cuvinte cheie: sănătate, persoană asigurată, produse medicamentoase, model de finanțare.

Vitali CHIURCCIU

PROCESUL DE PLANIFICARE STRATEGICĂ ȘI IMPACTUL ACESTUIA ASUPRA DEZVOLTĂRII UNITĂȚII TERITORIALE AUTONOME GĂGĂUZIA (GĂGĂUZ YERI) DIN REPUBLICA MOLDOVA

În publicație, autorul realizează un studiu al implementării conceptului de planificare strategică în procesul de management al unității teritoriale autonome Găgăuzia, Republicii Moldova, luând în considerare aspectul juridic, precum și implementarea la nivel regional și local. În procesul de cercetare sunt identificate problemele și factorii de dezvoltare, obiectivele și prioritățile, sunt analizați indicatorii de dezvoltare. Pe baza rezultatelor cercetării, autorul trage concluzii și înaintea propuneri menite să îmbunătățească calitatea și eficiența procesului de dezvoltare strategică în regiune.

Cuvinte cheie: planificare strategică, dezvoltare, scopuri și priorități, factori de dezvoltare, indicatori țintă de dezvoltare, Găgăuzia.

Snejana SÎRBU

PREDAREA LIMBII FRANCEZE CA VECTOR AL UNITĂȚII NAȚIONALE ÎN CONTEXTUL MULTILINGVISMULUI

Într-o societate multilingvă, predarea limbii franceze reprezintă un element esențial pentru consolidarea unității naționale, facilitând integrarea minorităților lingvistice și culturale. Limba franceză, prin statutul său de limbă internațională și prin rădăcinile sale culturale profunde, joacă un rol fundamental în menținerea coeziunii sociale. Strategiile naționale vizează dezvoltarea unor inițiative educaționale care să valorifice franceza ca mijloc de comunicare comun, contribuind astfel la formarea unei identități naționale incluzive.

În acest sens, programele bilingve, curriculumurile adaptate și metodele interactive de predare asigură acces egal la educație pentru toți elevii, indiferent de limba lor maternă. Aceste inițiative reduc barierele lingvistice, diminuează riscul de excluziune socială și încurajează dialogul intercultural. Mai mult, colaborarea dintre Ministerul Educației, Ministerul Culturii și alte instituții relevante sprijină promovarea limbii franceze prin parteneriate educaționale, schimburi culturale, evenimente tematice și resurse didactice de calitate.

De asemenea, proiecte precum școli-pilot cu predare intensivă a limbii franceze, burse pentru elevi și formări continue pentru profesori contribuie la dezvoltarea competențelor lingvistice și la facilitarea mobilității profesionale. Astfel, predarea limbii franceze nu este doar un act pedagogic, ci și un vector strategic al unității naționale, al coeziunii sociale și al consolidării unei identități culturale comune.

Cuvinte cheie: educație, unitate națională, coeziune socială, multilingvism, politici educaționale, integrare culturală.

Hoda ABU AFASH

CITIREA UNEI POVEȘTI CA INSTRUMENT PENTRU INSTALAREA VALORILOR, ÎNTĂRIREA IMAGINII DE SINE ȘI CREȘTEREA RESPECTULUI DE SINE ÎN GRĂDINIȚĂ

Principalul rol al profesorului de grădiniță în grădinița obligatorie este de a pregăti copilul pentru clasa I și de a-i permite să dobândească instru-

mente de învățare și abilități sociale care să-l ajute să facă față dificultăților pe care le poate întâmpina de-a lungul vieții. Expunerea copiilor preșcolari la citirea poveștilor este de mare importanță în asimilarea valorilor sociale în această etapă și de-a lungul vieții lor. Mai mult, colaborarea dintre profesorul de grădiniță și părinții care manifestă implicare și își expun copiii la lectura de povești acasă va continua cu ei în școala primară și poate duce ulterior la schimbarea socială. Prin urmare, aceste concluzii întăresc importanța lecturii bazate pe valori sociale și abilități emoționale, asupra cărora programa de grădiniță cere profesorilor de grădiniță să acționeze pe tot parcursul anului.

Cuvinte cheie: citirea unei povești, valori sociale, imagine de sine, stima de sine.

Jomana KHALAILA

SISTEMUL EDUCAȚIONAL DIN ISRAEL: TRANSFORMĂRI ÎN SOCIETATEA ARABĂ

Această lucrare descrie transformarea pe care o suferă sistemul de educație al minorităților arabe în Israel, inclusiv caracteristicile sociale, reglementările și sistemul educațional. Este de remarcat faptul că educația bilingvă are rezultate mai bune, în special în domeniile abilităților sociale, decât alte subsisteme educaționale. Deși au existat schimbări pozitive în ceea ce privește conducerea, finanțarea și reformele politicilor, rămân provocări semnificative, în special în ceea ce privește identitatea, controlul curriculum-ului și egalitatea de șanse.

Cuvinte cheie: societate araba, transformarea social, educație bilingvă, curriculum.

ABSTRACTE

Gabriela GOUDENHOFT

THE LEGAL AND POLITICAL PERSPECTIVE OF NATIONAL UNITY: CONSTITUTIONAL NORMS AND CURRENT CHALLENGES

The study analyzes the constitutional foundations that support national unity and examines contemporary challenges that may influence state cohesion, emphasizing their growing importance in maintaining territorial integrity and social cohesion. The research highlights the constitutional provisions in Romania that enshrine the principle of national unity, underscoring their significance in preserving territorial integrity and social cohesion. Additionally, it conducts a comparative analysis with other European constitutions to identify similarities and differences in the approach to this concept.

Additionally, the paper explores the political dimension of national unity, examining how political parties and government policies influence national cohesion and integration.

Several contemporary challenges warrant attention in relation to this topic, including regionalism and local autonomy - specifically, the balance between decentralization and maintaining national unity; ethnic and cultural diversity - the role of pluralism and how legal and political mechanisms operate to ensure the harmonious integration of diversity; globalization and external influences that may impact national identity, among others.

The analysis of the legal and political instruments available for protecting national unity considers the role of the Constitutional Court, national security legislation and strategy, as well as international legal instruments.

Keywords: national identity, unity, constitutional foundations, challenges.

Ludmila ROȘCA

COOPERATION OF POLITICAL INSTITUTIONS – A CONDITION FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF GOVERNANCE IN DEMOCRATIC STATES

This study systemically and structurally-functionally addresses governance efficiency, a multifaceted phenomenon that is particularly relevant during the negotiation process and in meeting the requirements for Moldova's integration into the European Union. An important condition for increasing governance efficiency is the cooperation between political and sociocultural institutions and an active civil society, which is engaged in solving community issues and meeting the needs and expectations of citizens. The current situation regarding this topic is assessed based on the objectives outlined in the Association Agreement between the Republic of Moldova and the EU, which aims at Moldova's political and socio-economic development, cooperation in areas of mutual interest such as good governance, justice, freedom and security, trade integration and enhanced economic cooperation, labor market and social policy, financial management, public administration and civil service reform, civil society participation, institutional development, poverty reduction, and sustainable development.

Keywords: institutions, efficiency, governance, Association Agreement, European integration.

Anatoliy KRUGLASHOV

UNITY IN DARK TIMES OF THREATS AND UNCERTAINTY: APPROACHING RESILIENCE AND SUSTAINABILITY TO OUTER AND DOMESTIC CHALLENGES

New threats in global policy make the situation in Europe and post-soviet space even less secure and clear. The Trump administration, for various and sometimes unknown reasons looks for at least rapprochement with Russian appeasement of Putin than of containment and punishment for many crimes against humanity in Ukraine and beyond. The EU seems to be left on its own by the US and the unity of NATO is also being questioned. According to these conditions for Ukraine and Moldova, it is vital to re-

consider their foreign and domestic policies to get more resources for their democratic sustainability, resilience, and protection of sovereignty. These factors undermining the unity of our countries from within and abroad are plenty of. That; 's why the researcher has to look for the counterforce, which can lower existing risks and drive our States and Society towards more stable and manic development. The solidarity and support from the EU remain crucially valuable. Still, there is some potential in mutual cooperation between Moldova and Ukraine together with many of CEE countries, which remain untouched till now. Those resources and potential will be discussed in the paper.

Keywords: Ukraine, global changes, Russian aggression, democracy under threats, resilience.

Walenty BALUK

CONSOLIDATION OF THE NATION-STATES: THE EXAMPLE OF UKRAINE AND MOLDOVA

Consolidation of the state and nation plays a crucial role in the process of democratic transition. This is obvious worldwide and is proven by the experience of CEE countries. Consolidation as a multidimensional and multi directional process makes it possible to build up the resilience of the given state and society vis-a-vis domestic and international challenges and threats. The example of Ukraine and Moldova confirms that in the face of current vital threats from imperialist Russia, the issue of nation-state consolidation is a crucial one for securing their sovereignty and territorial integrity. The challenges and the prospect of resolving those issues are the focus of this presentation.

Keywords: consolidation, nation-state, Ukraine, Moldova, democracy, resilience.

Ana-Maria BERCU

RESILIENT PUBLIC ADMINISTRATION: A PILLAR OF INSTITUTIONAL COOPERATION FOR NATIONAL UNITY

A resilient public administration plays a crucial role in ensuring national unity by fostering effective cooperation among state institutions. In times

of crisis—whether economic, social, or security-related—efficient governance relies on adaptability, transparency, and strong institutional coordination. This paper explores how resilient public administration strengthens trust in government, ensures the continuity of public services, and enhances social cohesion. Key aspects include digitalization, crisis management strategies, and interinstitutional collaboration. Additionally, challenges such as bureaucratic inefficiencies and fragmented decision-making are analyzed, along with potential solutions. Strengthening resilience in public administration is essential for maintaining stability, promoting democratic values, and safeguarding national interests.

Keywords: resilience, public administration, national unity, institutional cooperation.

Panelul I. Conlucrarea instituțiilor politice, socio-culturale în statele democratice contemporane

Ion IFRIM

RESPECTING THE PRINCIPLE OF LEGALITY – A FUNDAMENTAL PILLAR OF DEMOCRACY IN THE EUROPEAN SPACE

The paper analyzes various aspects of the violation of legality in the process of interpretation and application of legislation. Among them are the erroneous interpretation of criminal norms, the wrong application of extensive and restrictive interpretation, the refusal to apply a law in situations where the factual conditions are met, or, on the contrary, its application in the absence of necessary factual elements. Violation of legality seriously affects civil rights, being used to restrict them. In this context, the defense of fundamental rights and freedoms becomes essential, and the fight for democracy is a natural response against such practices.

Compliance with legality also involves guaranteeing the rights conferred by the state on legal subjects. Thus, the promotion and correct application of legal norms are indispensable for the protection of fundamental rights and freedoms enshrined in the Romanian Constitution and the Charter of Fundamental Rights of the European Union.

Keywords: legality, democracy, the European space, the interpretation of criminal rules, human rights and freedoms.

Nataliia NECHAIEVA-YURIICHUK

BETWEEN SECURITY AND POPULISM: HOW TO MAINTAIN DEMOCRATIC REZILIENCE IN A TIME OF WAR?

The Russian-Ukrainian war has become a defining condition for humanity's further development. Despite the criticism or even accusations of Eurocentrism—or rather Ukraine-centrism—the format of its conclusion will determine which values and priorities will become fundamental in international relations and will actually shape a new world order. The war lasted more than 11 years in a hybrid format and more than three years in the form of a large-scale military invasion, revealing the strengths and weaknesses of democracy. Authoritarian Russia used democratic values, such as respect for human rights, to discredit the very idea of democracy, and pluralism was used to spread populist, right-wing, and left-wing radical ideas. Russia tried to push European society to choose security and socioeconomic stability or democracy. The dynamics of socio-political processes in many EU countries show that radical populism is gaining more and more support. However, in contrast to the situation at the beginning of the last century, public resistance to its assertion is quite strong. This is evidenced by the protests and election results in Germany, electoral vicissitudes in Romania, etc. The modern European voter is not a homogeneous character. The percentage of critically thinking, media-literate, educated citizens who make informed decisions is crucial for preserving democratic institutions both in Europe and in global political practice.

In these conditions, education remains perhaps the only effective tool for preserving the sustainability of democracy and ensuring peace and security on the continent. The introduction of media literacy and academic mobility programs in the EU educational space has contributed to the formation of democratic resilience and cohesion in countering the authoritarian aggressor. Support for civil society through various tools of adult education, implementation of the concept of lifelong learning, and civic education is an important component of regional security, as this is the only way to achieve mutual understanding and cooperation.

Keywords: security, Europe, democracy, education, civic society.

Rodica CIOBANU
RESETTING NORMS AND REFORMING INSTITUTIONS –
THE PATH TOWARD A FUNCTIONAL SOCIETY

In a context shaped by economic, social, and political transformations, analyzing the processes through which the fundamental values of society can be reconfigured to address contemporary challenges presents a complex exercise in understanding both the present and the future. Acknowledging the importance of functional, efficient, and interconnected institutions for the democratic progress of states, we cannot overlook the role of individuals and the system of values they uphold. Increasingly, the conceptual and normative reset, along with institutional reform, emerge as essential elements for building a functional and sustainable society.

Based on close observation and analysis of the processes shaping Moldovan society, we argue that the success of Moldova's modernization and its integration into the European community depend on the state's and society's ability to collaborate effectively, adopt sustainable reforms, and construct a robust institutional framework founded on transparency, integrity, and active participation. Given the evident necessity of societal consolidation, we emphasize the modernization of Moldovan society, which requires a profound conceptual reset and efficient institutional cooperation to address current challenges and establish a functional, democratic, and resilient state.

Thus, we propose to explore the importance of redefining society's fundamental values in correlation with the development of efficient, transparent, and accountable public institutions. The idea of a conceptual reset implies adapting norms to new socio-economic and geopolitical realities, promoting a culture of civic responsibility, and strengthening the rule of law. Consequently, social and legal norms must reflect democratic values while avoiding systemic rigidities and inefficiencies. Additionally, institutional cooperation is crucial for ensuring sustainable solutions that enhance the effectiveness of public policies and create a coherent, efficient administrative mechanism capable of supporting the country's development.

Keywords: reset, synergy, modernization, consolidation, cooperation, institutions.

Serhii HAKMAN
CROSS-BORDER COOPERATION FOR MINIMIZING NEGATIVE STEREOTYPES DURING WARTIME

Amid social transformations and geopolitical turbulence, the conditions for the sustainable development of countries, regions, and communities hold particular importance. In fostering societal unity, a crucial role is played by the harmonization of interethnic relations, which are often hindered by negative ethno-national and ethno-regional stereotypes of mutual perception.

To minimize these stereotypes, a comprehensive analysis is required of their underlying premises, their emergence and manifestation, as well as the development of proposals for interaction between public authorities and civil society institutions to counteract negative stereotypes.

Of particular interest in this context is the state and dynamics of interethnic relations in the territory of the «Upper Prut» Euroregion, which encompasses administrative units from Ukraine, Romania, and the Republic of Moldova. This Euroregion is also multiethnic, characterized by its own specificities, historical origins of ethno-national issues, and, like many border regions, can be classified as an ethnoregion based on its characteristics. The definition of this concept was formulated by the contemporary Ukrainian researcher Petro Nadolishnyi as «a relevant territory that, through the interconnected ethnic elements, the nature and intensity of ethnic processes, differs from other territories and can be considered an independent object of state ethno-national policy.» In other words, it is a space where the ethno-national factor is highly concentrated.

The Euroregion has distinct features in shaping ethno-national and ethno-regional stereotypes, as well as specific dynamics in the interaction between public authorities and civil society institutions in minimizing negative stereotypes of mutual perception. Understanding these processes during wartime is of paramount importance.

Keywords: “Upper Prut” Euroregion, ethnoregion, interethnic relations, ethnopolitics, ethno-national and ethno-regional stereotypes.

Serghei SPRÎNCEAN

PROSPECTS FOR STRENGTHENING REGIONAL SECURITY IN THE CONTEXT OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA'S ACCESSION TO THE EUROPEAN UNION

The European Union and the Republic of Moldova cooperate to strengthen security through the Eastern Partnership to strengthen their political and economic relations, and the European Union-Republic of Moldova Association Agreement allows the Republic of Moldova, among other things, to benefit from a deep and comprehensive free trade area, enhancing economic sustainability. Despite the personalized approach, the Republic of Moldova must meet clear reform criteria to access the funds provided for by the Growth Plan, to be able to obtain extended access to European funds, but also to increase citizens' trust in national and European Union institutions.

The success of the Republic of Moldova's efforts to join the European Union is also assessed from the perspective of achieving an acceptable level of internal security, in terms of the capacity of state institutions to strengthen regional security by increasing coordination between the institutions of the partner states. Also, coordination between the institutions of the European Union is an important aspect that includes interinstitutional dialogue, common digital platforms, rapid data exchange, coordination in crisis management due to the diversity of priorities and competencies and can represent a model of good practices for the Republic of Moldova in the context of optimizing risk and vulnerability management in the dimension of human security, but also in the field of national security.

Keywords: security, European Union, Republic of Moldova, regional insecurity, human security, Association Agreement, reform.

Constantin SOLOMON

THE ROLE OF NGOs IN THE EUROPEAN INTEGRATION PROCESS OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

The declaration of European integration as a national priority and the signing of the Association Agreement between the European Union and the Republic of Moldova on June 27, 2014, have necessitated an accelera-

tion of the European integration process. Non-governmental organizations (NGOs) have played a significant role in advancing Moldova's European trajectory. These NGOs—including associations, foundations, trade unions, and employers' unions—act as key civil society actors, engaging with decision-makers and state institutions to influence policies in favor of defending the rights and interests of the citizens they represent. Moreover, NGOs actively monitor the extent to which the government fulfills its commitments to both its citizens and European partners.

As of 2025, more than 8,860 NGOs are registered with the Ministry of Justice of the Republic of Moldova, operating across diverse fields such as environmental protection, anti-corruption efforts, migration issues, and the monitoring of democratic elections, among others.

Thus, NGOs serve as fundamental instruments in the establishment of democracy and significantly contribute to the integration of the Republic of Moldova into the European Union.

Keywords: NGOs, civil society, democracy, Republic of Moldova, Association Agreement, non-commercial organizations, non-governmental organizations.

Ianuș ERHAN

THE CONCEPT OF EUROPEAN PUBLIC ORDER AND SECURITY. PARTICULARITIES AND IMPLEMENTATION MECHANISMS ACCORDING TO POLICY DOCUMENTS AND EU REGULATIONS

Our state has obtained the status of a candidate country for EU accession, and this process, which brings us even closer to European values and standards, involves the implementation of the commitments undertaken, as well as taking certain consistent steps. The negotiation of the Accession Treaty, consisting of 35 chapters, includes Chapter 23 (Justice and Fundamental Rights) and Chapter 24 (Justice, Freedom and Security), which covers public order and security, which will require increased attention and effort from all actors involved, being some of the most demanding chapters in the EU acquis.

In this sense, public order and security are to become the main pillar in guaranteeing legality and stability for both citizens of the Republic of

Moldova and EU citizens in order to guarantee them the full use of the freedoms they have. Likewise, a high level of public security demonstrates the credibility, dedication and professionalism of national authorities, a decisive factor on the path of our country's European integration.

Keywords: Accession Treaty, the EU acquis, EU legislation, EU policy documents, public order and security.

Serghei SPRÎNCEAN, Inga GRIGORIU

HUMAN SECURITY AS A MODERNIZATION OBJECTIVE OF THE EUROPEAN UNION

Human security, in the new reality of the 21st century, represents one of the most important concerns and challenges for the rule of law and welfare states, carried out through the actions of stable and functional national and international bodies, as a result of the commitments of political actors and institutions to collectively and systematically develop the socio-political and economic reality.

Human security is promoted in the European Union through various mechanisms. Thus, the European Security and Defence Policy (ESDP), a component of the Common Foreign and Security Policy (CFSP), aims at crisis management and the promotion of security and defence at European level, by analysing certain reference case studies, is implemented through cooperation between EU Member States and aims to strengthen the EU's capacity for action in the field of security and defence, in complementarity with NATO, the UN, the OSCE and other relevant international organisations. ESDP focuses on the prevention and management of conflicts, crises and threats to European and international security, with an impact on human security.

As a candidate state for accession to the European Union, the Republic of Moldova reflects a differentiated and personalized approach of the European Union towards our state, based on its geopolitical and economic specificities in the context of European security, considering the war in Ukraine and regional vulnerabilities.

Keywords: human security, security policy, European Union, Republic of Moldova, European Security and Defense Policy, Common Foreign and Security Policy, security vulnerability.

Mariana ROȘCA
**STRENGTHENING NATIONAL SECURITY IN THE FACE OF
REGIONAL AND GLOBAL CHALLENGES**

In an era of increasing geopolitical tensions, economic instability, and emerging security threats, strengthening national security is a crucial priority for any state. Nations must navigate a complex landscape marked by regional conflicts, cyber threats, terrorism, and hybrid warfare. The interplay between global instability and regional challenges necessitates a proactive and adaptive approach to security.

Moldova faces increasing security challenges in a rapidly evolving geopolitical landscape. Situated at the crossroads of Eastern Europe, the country must navigate regional instability, economic vulnerabilities, cyber threats, and hybrid warfare tactics. As global security concerns intensify, strengthening Moldova's national security becomes essential to safeguarding its sovereignty, stability, and development.

This paper examines Moldova's specific security challenges and explores strategies to enhance national resilience. It highlights the importance of interagency cooperation, regional partnerships, and technological advancements in countering modern threats. Key areas of focus include strengthening border security, improving cybersecurity infrastructure, and enhancing defense capabilities in response to hybrid threats. Additionally, fostering economic stability and social cohesion is crucial in preventing external influences from destabilizing the country.

Moldova's collaboration with international organizations such as the European Union, NATO, and regional security initiatives plays a vital role in fortifying its security framework. By integrating intelligence-sharing mechanisms, modernizing its defense sector, and strengthening public trust in state institutions, Moldova can build a more secure future.

Keywords: National security, hybrid threats, resilience, Moldova.

Alexandra COLȚA

COOPERATION OF YOUTH ORGANIZATIONS AND STATE INSTITUTIONS FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND NATIONAL UNITY

The active involvement of young people in participatory governance processes and sustainable development initiatives is becoming increasingly important for ensuring socioeconomic progress and intergenerational equity. The collaboration between younger generations and state institutions not only facilitates the implementation of inclusive public policies but also stimulates social innovation and civic responsibility.

Young people must be recognized as strategic actors in the formulation and implementation of national strategies for sustainability and social cohesion, as they have the potential to contribute innovative solutions to contemporary challenges such as ecological transition, digital transformation, and economic disparity reduction. Through an effective partnership between governmental institutions, youth organizations, and the academic sector, sustainable civic participation mechanisms can be established to support social inclusion and strengthen national identity within a democratic and pluralistic society.

However, integrating young people into decision-making processes faces numerous challenges, including institutional barriers, limited access to resources, and the absence of effective consultation platforms. In this regard, it is crucial for state institutions to adopt policies that support youth participation, develop educational programs focused on civic education and sustainability, and facilitate youth leadership development within democratic governance. Therefore, cooperation between young people and state institutions is not only a driver of social progress but also a key mechanism for ensuring long-term stability and national unity.

Keywords: youth, institutional cooperation, public policies, sustainable development, social cohesion, civic participation, social innovation.

Igor SOROCEANU
**NOMINATION AND REGISTRATION OF CANDIDATES FOR
ELECTIONS IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

Nomination and registration of candidates for elections in the Republic of Moldova are fundamental pillars of democracy and a fair and transparent electoral process. These stages are of crucial importance for ensuring fair competition between candidates and for reflecting the will of citizens in governance.

These procedures ensure that candidates comply with the eligibility criteria and that their actions comply with electoral legislation and regulations. Verification and validation of documents submitted by candidates, such as subscription lists, asset declarations and other necessary documents, contribute to the prevention of electoral fraud and to maintaining the integrity of the electoral process.

Keywords: electoral body, truthful documents, electoral competitor, objective examination, decision, elections, etc.

Panelul II. Schimbul de bune practici dintre teoreticienii și practicienii administrației publice locale și centrale

Ana-Maria BERCU, Răzvan-Ionuț CROITORU
PERFORMANCE INDICATORS IN HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT WITHIN LOCAL PUBLIC ADMINISTRATION: AN ANALYSIS OF THEIR IMPACT ON INSTITUTIONAL GOOD GOVERNANCE

This article investigates the relationship between performance indicators, human resource development strategies, and good governance in Romanian local public administration, with a particular focus on the North-East region. Motivated by the need to enhance administrative efficiency and effectiveness, the study employs a mixed-methods approach (qualitative and quantitative), based on a questionnaire administered to general secretaries of administrative-territorial units. The data analysis explores respondents' perceptions of performance evaluation systems and training

strategies, assessing their impact on institutional functioning and good governance.

Preliminary results indicate significant correlations between performance indicators, the effectiveness of human resource development strategies, and the level of good governance. The findings highlight both positive aspects and weaknesses of the current system, including the recent impact of legislative changes. The conclusions will provide practical recommendations for optimizing human resource management to foster efficient and accountable governance.

Keywords: performance indicators, human resources, local public administration, good governance.

Tatiana TOFAN

LEADERSHIP IN THE PUBLIC ADMINISTRATION FOR THE PROMOTION OF NATIONAL UNITY

In this article, the author analyzes definitions of leadership in public administration, as well as the role of leadership in promoting national unity. Leaders in public administration have the responsibility to strengthen national unity by creating an inclusive administrative framework that supports cultural and social diversity. They also promote policies that reduce regional and economic inequalities. Leaders in public administration must contribute through their activities to increasing the transparency of public institutions in order to generate trust among citizens. Another objective is the efficient collaboration between state institutions for the implementation of coherent and sustainable policies.

Keywords: leadership, public administration, public policies, transparency, national unity, etc.

Valeriu TURCANU

PERSPECTIVES ON INTEGRATING THE REPUBLIC OF MOLDOVA'S PUBLIC ADMINISTRATION WITHIN THE EUROPEAN ADMINISTRATIVE SPACE

This paper presents the foundations and emerging directions of the European Administrative Space (EAS), based on the adoption of the COM (2023) 667 (CompAct) document and its Implementation Plan by the Eu-

ropean Commission. Through a documentary analysis and qualitative research methods, the study explores how the public administration of the Republic of Moldova may be adapted and integrated.

The paper addresses both the challenges and opportunities resulting from the adoption of the ComPAct, highlighting the importance of the administrative and institutional criterion in the context of the European Union accession process. In this regard, it examines the specific characteristics of the EAS concept, how they are reflected in the reforms proposed by ComPAct, and the success factors underpinning the Republic of Moldova's path towards integration into the EAS. The central aim of this research is to identify public policy directions that can contribute to strengthening the administrative capacity of the Republic of Moldova, thereby enhancing its European integration process.

The conclusions indicate that, although there is a considerable degree of administrative modernisation, the Republic of Moldova can reap numerous structural benefits if it effectively harmonises its administrative mechanisms with EAS initiatives.

Keywords: European Administrative Space (EAS), ComPAct, European integration, administrative and institutional capacity, public administration.

Panelul III. Unitatea națională, coeziunea societății moldovenești – prioritate a teoriei politice, economice, jurisprudenței, sociologiei etc.

Marin GHERMAN

COLLABORATIVE GOVERNANCE IN ENSURING NATIONAL UNITY IN UKRAINE AND THE REPUBLIC OF MOLDOVA

The theory of collaborative governance explains how state institutions cooperate to ensure national unity through coordination and partnerships between public and private actors. It emphasizes that complex issues, such as maintaining national unity, cannot be solved by a single institution, but require collaboration between multiple entities. Key aspects include partnerships between institutions, citizen and civil society involvement, communication and coordination among actors, decision-making based on consensus, and flexibility in the face of change. The theory is applicable

in the context of educational policies, conflict prevention, and crisis management. Case studies of Ukraine and the Republic of Moldova highlight the application of collaborative governance to maintain national unity in the face of internal and external challenges, such as conflicts or European integration.

Keywords: collaborative governance, national unity, institutional partnerships, collective decision-making, civil society, Ukraine, Republic of Moldova.

Simona Camelia FER

THEORETICAL VIEWS AND LINGUISTIC FEATURES OF NATIONALIST LANGUAGE IN MODERN SOCIETIES

Nationalist language has lately become not only a means of communication but also a symbol of national identity, unity, modernity and political legitimacy. Language, in this respect, becomes a symbol of cultural continuity and the historical depth of the nation, which is essential for the construction of a cohesive national identity, the preservation and promotion of a national language being seen as necessary for maintaining the integrity and continuity of the nation. But in many circumstances it operates by defining who belongs to the nation (in-group) and who is considered „other” (out-group), generating ethnic exclusion, division and differences.

Keywords: political language, nationalist language, national identity, social cohesion, social exclusion.

Oleg PANTEA, Andrei GÎRLEANU

REFUGEE ASSISTANCE MEASURES AND CONTRAVENTIONAL LIABILITY: CHALLENGES AND SOLUTIONS

The events triggered by the humanitarian crises in the region have led a considerable number of refugees to leave their country of origin and seek protection in safer states, including the Republic of Moldova. This situation requires host state institutions to take on increased commitments and responsibilities to guarantee the rights of refugees by ensuring access to essential services such as housing, healthcare, education and integration into the new social and economic environment.

At the same time, the management of refugee flows poses significant challenges for the enforcement of criminal law. It is essential to identify balanced solutions that ensure respect for public order and security without affecting the fundamental rights of refugees. In this context, the sanctioning regime applicable to infringements of the rules on contraventions needs to be clarified, avoiding disproportionate or discriminatory measures. It is also necessary to develop effective mechanisms for informing refugees about national legislation in order to prevent inadvertent infringements of the established rules.

These realities call for an inter-institutional and cross-sectoral approach, based on permanent cooperation between state authorities and the voluntary sector. It is only through such cooperation that the protection of refugees and the proper application of legislation can be ensured, helping to ensure social cohesion and national unity through inclusion and mutual respect.

Keywords: contraventional liability, refugees, assistance measures, national security measures.

Marie LEONTE

EXPRESSIONS DE L'UNITÉ DANS LA PERSPECTIVE DE LA DOCTRINE CLASSIQUE DU DROIT ADMINISTRATIF

Fondement de l'État national, conformément à l'art. 4 lignes. (1) de la Constitution roumaine et à l'art. 10 al. (1) de la Constitution de la République de Moldavie, l'idée d'*unité* du peuple précède et, en même temps, oriente concrètement, à travers des normes et des procédures, le fonctionnement efficace des autorités et des institutions de l'État.

Pour tenter d'offrir une clé de lecture la plus proche possible de la doctrine classique du droit administratif, pour les actions qui, en pratique, apparaissent, d'une part, comme autant de forces centrifuges, empêchant la coopération entre institutions étatiques, et d'autre part, comme des forces centripètes de cohésion de l'État national unitaire, la théorie de l'*institution* généralisée par Maurice Hauriou au début du XXe siècle trouve des résonances contemporaines et apporte un éclairage nouveau sur l'État comme institution corporative : institution - personne, c'est également une idée d'œuvre déterminée (celui de l'administration publique) et une idée

d'œuvre indéterminée, de leadership (celui du gouvernement politique). En même temps, chaque citoyen porte en lui l'idée d'État et est le sujet de cette idée, assumant les risques et la responsabilité de sa réussite.

Mots clés : unité, pérennité, État de droit, droit administratif, personne institution personne, Maurice Hauriou, base juridique, finalité.

Serghei SPRĂNCEAN, Inga GRIGORIU

HUMAN SECURITY AND NATIONAL UNITY: INTERSECTIONS AND PERSPECTIVES

The study examines the relationship between human security and national unity from the perspective of their interdependencies in various socio-political contexts. The relevance of this topic stems from the fact that, in contemporary realities, national unity represents a key factor in economic development, social security, and political stability. Human security, through its economic, social, and political dimensions, directly influences societal cohesion, while national unity can serve as a decisive factor in fostering a secure and inclusive environment.

The aim of this investigation is to explore the mechanisms through which human security and national unity condition and influence each other, as well as to identify the factors that support social cohesion. The research objectives include an analysis of theoretical perspectives on the relationship between human security and national unity; an assessment of demographic trends reflected in the 2024 Population and Housing Census of the Republic of Moldova (RPL2024) and their impact on social cohesion; and the identification of necessary public policy measures to reduce regional disparities and social fragmentation.

The findings highlight that human security and national unity are interdependent and directly shape political stability and socio-economic development. The conclusions emphasize the need for integrated public policies capable of addressing demographic, economic, and social challenges, inspired by the European governance framework in the field of human security.

Keywords: human security, national unity, national interest, collective identity, social cohesion, public policies, democratic governance, societal stability.

Elena BĂDĂRĂU, Aliona VIZITIU

ADAPTING EUROPEAN EDUCATIONAL MANAGEMENT PRACTICES IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA: A STRATEGIC APPROACH FOR IMPROVING EDUCATION QUALITY

This article explores various educational management practices and strategies implemented in European Union member states and proposes their adaptation in the context of the Republic of Moldova. The study analyzes effective educational leadership models that can contribute to modernizing and streamlining the Moldovan educational system. By adopting successful international practices, the Republic of Moldova can make significant strides in improving education quality and reducing regional disparities. Therefore, this article aims to provide a detailed perspective on how Moldova can leverage the experiences and best practices from other countries to create a more efficient and equitable educational system.

Keywords: management, educational management, managerial functions, managerial principles, managerial competence, optimization, educational institution, efficiency.

Vitalie IONAȘCU

THEORETICAL FOUNDATIONS OF RESILIENCE IN CRIMINOLOGY

Resilience is an interdisciplinary concept that, in criminology, has been predominantly examined through individual and community adaptation mechanisms to crime. This article proposes a new theoretical framework of criminological resilience, defined as systemic criminological resilience. This concept integrates three fundamental dimensions: individual resilience, reflected in the ability of individuals to avoid criminal involvement and reintegrate into society; community resilience, represented by social mechanisms that prevent crime through cohesion and social capital; and institutional resilience, which concerns the ability of criminal justice structures to adapt and effectively counter emerging forms of crime. The proposed model introduces a holistic approach, emphasizing the need for integrated prevention and intervention strategies that simultaneously reduce criminogenic factors and enhance the criminal justice system's capacity to

maintain social stability. This study contributes to strengthening the theoretical framework of criminology by highlighting resilience as a key factor in crime dynamics, with practical implications for the development of public security policies.

Keywords: Criminological resilience, crime, prevention, community resilience

Simion ROȘCA

SOCIAL COHESION – KEY ELEMENT FOR NATIONAL SECURITY

Europe is going through profound political, economic and security transformations, which will define for the coming decades the future of both the continent and the Republic of Moldova. Only through the joint and continuous effort of state institutions, civil society, the private sector and all citizens, from the country and the diaspora, can sustainable security, peace and prosperity be ensured in the Republic of Moldova.

Social cohesion is a broad concept, which includes aspects related to economic equity, social justice, inclusion of diverse communities, as well as quality of life. It refers to: the degree of trust, solidarity and collaboration between individuals and groups in a community or society who live together in harmony, benefiting from the same opportunities and rights, and who share a sense of belonging and mutual support.

Social cohesion and national security are interconnected and essential aspects for the stability and prosperity of a country. Promoting social cohesion is among the primary objectives included in the National Security Strategy of the Republic of Moldova. The strategy recognizes that a cohesive society is the foundation of a strong nation and resilient to internal and external challenges. Social cohesion is essential for the stability of a nation. Its promotion is crucial for conflict prevention and strengthening national security and is carried out through several objectives: inclusive policies, civic education and community engagement.

Keywords: national security, social cohesion, stability, prosperity, inclusion.

Cătălin-Gabriel DONE

THE SOCIAL CONTRACT IN THE 21 ST CENTURY: THE POLITICAL PHILOSOPHY OF MINORITY RIGHTS AND THE CONSTRUCTION OF NATIONAL UNITY

In the context of globalization and cultural diversity, the social contract must be reinterpreted to balance national unity and minority rights. This article examines the impact of philosophical and political theories on the cohesion of Moldovan society, drawing from John Rawls' concept of fair justice, Charles Taylor's recognition theory, and Jürgen Habermas' deliberative democracy. In the Republic of Moldova, ethnic and social diversity generates tensions between national identity and respect for diversity, particularly reflected in the state's relationship with national minorities, the LGBT+ community, and vulnerable groups.

This study proposes a reconstruction of the social contract based on inclusive policies, intercultural dialogue, and mutual recognition—essential elements for strengthening national unity without marginalization. Finally, successful international models and measures for the fair integration of diversity within a sustainable democracy are analyzed.

Keywords: social contract, social justice, diversity, Moldova, deliberative democracy, national unity.

Iulian CRIMINCEANU

THE ROLE OF THE MILITIA IN MAINTAINING PUBLIC ORDER IN BESSARABIA AMID SOCIO-POLITICAL CHANGES (1917-1918)

The period of 1917-1918 was marked by radical transformations and political instability across the former Russian Empire, including Bessarabia, a multiethnic province at the crossroads of divergent political influences. The revolutions of 1917 triggered a crisis of authority, leading to a significant rise in crime and acts of violence. This study examines the socio-political situation in the region, highlighting the reformation of internal security structures following the dissolution of the Tsarist police and gendarmerie and the establishment of a new public order institution—the militia. In this context, the militia, reorganized ad hoc following the

post-revolutionary model, became the primary force responsible for ensuring public safety.

In Bessarabia, the militia faced significant challenges, having to manage the surge in criminal activity and violent incidents. A notable case is Chişinău, where the city was divided into five militia sectors with 65 patrol posts. Each sector had clearly defined territorial responsibilities, contributing to emergency response coordination, maintaining order, and ensuring public security. The militia's duties included patrolling, tax collection, population record-keeping, and collaboration with local authorities to mitigate the effects of social and administrative disarray. Thus, the efforts of law enforcement forces were crucial in restoring a degree of stability during a period of intense social and political transition.

Keywords: militia, Ministry of Internal Affairs, militiaman, Bessarabia, Chişinău.

Andra IACOB

THE PROTECTION OF MIGRATION IN LABOR RELATIONSHIP FROM ROMÂNIA

Due to globalization, in recent decades the labor market in European societies, such as Romania, has started to offer more and more jobs to migrants. Thus, their integration into the labor market in Romania represents a crucial aspect for the development of society with the aim of national unity. In this context, the protection of migrants' rights in labor relations is a fundamental responsibility of the state.

This study aims to highlight the importance of inter-institutional cooperation both for the harmonization of relations between the Romanian employer and migrant employees and to combat phenomena such as: discrimination, illegal work. It is essential that the Institutions responsible for labour relations such as the General Inspectorate for Immigration or the Territorial Inspectorates provide both moral support to migrants in vulnerable situations and a clear understanding of the application of the protection system in labour relations. These vulnerabilities can also mean language barriers, and lack of knowledge of the legislation.

It is essential to give migrant employees the right to information about their rights, this means: legal advice systems, mechanisms for resolving

possible labor conflicts and even psychological counseling. Thus, we remind you that Non-Governmental Organizations play an essential role in providing support and representation to migrant-employees.

Keywords: labor law, migrant, labor relations, rights, cooperation, Romania, globalization.

Natalia GAVRILENCO

MECHANISMS OF JUDICIAL DISCIPLINARY ACCOUNTABILITY: THE EFFICIENCY AND LIMITS OF THE DISCIPLINARY BOARD

Mechanisms of judicial disciplinary accountability are essential for maintaining the integrity of the judicial system and strengthening public trust in justice. The Disciplinary Board plays a central role in this process, being responsible for examining ethical and professional misconduct by magistrates. This study analyzes the effectiveness of this mechanism through the lens of the legislative framework, decision-making practices, and its impact on social cohesion and national unity. Additionally, it identifies the main limitations of the Disciplinary Board, including possible external influences, the duration of procedures, and the level of transparency.

The paper compares the Moldovan model with other European systems, highlighting best practices and proposing reforms to improve the efficiency of this mechanism. It emphasizes the need for closer cooperation between the Disciplinary Board, the Superior Council of Magistracy, and civil society to ensure fair and independent justice. The conclusions suggest measures to enhance transparency, reduce political influences, and optimize the disciplinary decision-making process.

Keywords: disciplinary liability, judges, efficiency, limitations, integrity.

Ghenadie PREȚIVĂȚII

THE ROLE OF PUBLIC LAW LEGAL ENTITIES IN RELATIONS TO THE STATE AND CITIZENS

The purpose of public law legal entities is to meet the general interests of society or local communities, depending on their hierarchical level and

the legal competence assigned to them. In this regard, the competence of public law legal entities is closely linked and interdependent with their fundamental purpose—the fulfillment of the general interest. Each public law legal entity is established to serve a well-defined public purpose, being granted either broader or more limited competence accordingly. Competence is the essential element that forms the basis for classifying public legal entities, as it defines their place and role within the overall structure of the state's public administration bodies.

Keywords: public institution, public authority, state, citizens, public interest

Andrei GUȚU

THE CONTRIBUTION OF HISTORY AS A DISCIPLINE TO NATIONAL

History as a discipline plays a key role in strengthening national unity and identity. By studying the past, citizens form a national consciousness, understanding the cultural, political and social evolution of their people. History provides fundamental landmarks about national origins, traditions and struggles, contributing to the sense of belonging to a unitary community. In the case of the Republic of Moldova, history reflects a complex past, marked by external influences and aspirations towards national unity. The study of events such as the Union of Bessarabia with Romania in 1918, the Soviet occupation and the national revival movements of the '80-'90s helps to understand the identity and cultural connections with the Romanian space. Through education, history plays a key role in shaping a strong national identity, promoting values such as patriotism, respect for the past and aspiration for progress. It also helps combat misinformation and distorted interpretations of history, providing a balanced view of state evolution. Thus, history not only explains the past, but also influences the future, strengthening social cohesion and the sense of national unity.

Keywords: identity, unity, patriotism, education, culture.

Lucia NEPOTU

THE ROLE OF MARKETING IN PROMOTING HAPPINESS AND SECURITY – THE CONTRIBUTION OF BRANDS AND INSTITUTIONS TO NATIONAL UNITY

Marketing is no longer just a tool for commercial promotion; it has become a crucial factor in shaping perceptions, behaviors, and the well-being of consumers. In a world marked by economic instability, rapid social changes, and global challenges, brands and institutions play a vital role in building a happier and safer society.

This paper analyzes how marketing strategies contribute to individual and collective well-being, promoting emotional, economic, and social security. Through social responsibility campaigns, national branding, and authentic communication, companies and institutions can positively influence social cohesion and the sense of national belonging. Furthermore, ethical marketing and strategies based on common values can strengthen consumer and citizen trust in social and economic structures, reducing uncertainty and societal fragmentation.

The paper explores relevant examples of campaigns and initiatives that have successfully created a positive impact on society, demonstrating how well-directed marketing can contribute to national unity, stability, and a collective sense of happiness and security. The article is developed in the context of the Project “Strengthening Socio-Economic and Legal Mechanisms for Ensuring the Well-Being and Security of Citizens” (CONSEJ 01.05.02).

Keywords: marketing, happiness, emotional security, national unity, responsible branding.

Denis URSU

THE INSTITUTION OF WAIVER OF EVIDENCE AND THE INSTITUTION OF WAIVER OF CHARGES IN CRIMINAL PROCEEDINGS: DELIMITING ASPECTS AND LEGAL EFFECTS

This article addresses two essential institutions within criminal proceedings: the waiver of evidence and the waiver of charges, with the research focusing on the differences and possible similarities between them.

First, the delimiting aspects of each institution are examined, highlighting both doctrinal and legal aspects, and emphasizing the procedural conditions under which they can be applied. The waiver of evidence involves the parties involved in the process deciding to relinquish previously collected evidence proposed for examination, influencing the course of the trial. On the other hand, the waiver of charges refers to the withdrawal of the accusations made, having a significant impact on the criminal process. The article also discusses the legal effects of these institutions, emphasizing their impact on procedural fairness and the rights of the parties involved. Finally, the practical challenges in ensuring a fair balance between the parties' rights and guaranteeing a fair trial are analyzed.

Keywords: waiver of evidence, waiver of accusation, waiver, criminal trial, evidentiary.

Valeria GARBATOVSKI
**MECHANISMS FOR ENSURING SOCIETAL RESILIENCE
THROUGH EDUCATION**

Societal resilience refers to a society's ability to maintain its functionality and recover from external or internal shocks. In the context of globalization, climate change, and security threats, education plays a crucial role in strengthening societal resilience. This article explores the mechanisms through which education can contribute to increasing societal resilience, with a particular focus on the political dimension. Key instruments include the development of critical thinking and civic spirit, the promotion of tolerance and diversity, and the promotion of education for sustainable development. In the context of threats to border security, education can play a crucial role in preventing radicalization and violent extremism, combating disinformation and information manipulation, etc. Thus, education is an essential tool for building societal resilience in the face of threats to border security.

Keywords: education, resilience, security, society, sustainable development.

Elena BĂDĂRĂU

TRANSFORMATION OF SMES IN THE DIGITAL AGE: THE IMPACT OF INFORMATION TECHNOLOGIES, CHALLENGES, AND OPPORTUNITIES IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

This research focuses on the concept of the Knowledge-Based Economy, which represents a profound transformation in the global economy. In this paradigm, knowledge becomes the main driver of development and economic competitiveness, significantly impacting how knowledge is generated, marketed, and protected. Businesses are rapidly adapting to technological changes and becoming increasingly dependent on information to ensure their long-term success and survive in a highly competitive environment. Within this economy, the importance of innovation is central. Innovation includes discoveries, inventions, and their practical implementation. In the context of the Republic of Moldova, innovation in the SME sector is crucial for enhancing economic competitiveness. Therefore, supporting and stimulating innovation within SMEs in the Republic of Moldova is essential for sustainable economic development and improving competitiveness in the global market. These measures should be integrated into a broader economic policy that facilitates favorable conditions for innovation and development in the private sector.

Keywords: innovation, research, SMEs, e-business, information technologies, intellectual property, strategy.

Ira SILI

LEGAL REGULATIONS ON THE MARKETING OF PLANT PROTECTION PRODUCTS AND FERTILIZERS IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

The placement on the market of fertilizers and plant protection products in the Republic of Moldova is regulated by a specific legislative and institutional framework aligned with European Union standards.

On December 18, 2024, the Parliament of the Republic of Moldova adopted a new law regulating the placement on the market of fertilizers, harmonized with European Union legislation. This law partially transposes

Regulation (EU) 2019/1009 of the European Parliament and the Council of June 5, 2019, establishing rules for making fertilizers available on the market.

The Directorate for the Control of the Use and Market Placement of Plant Protection Products and Fertilizers within the National Food Safety Agency (ANSA) is responsible for overseeing the use and placement of these products on the market. It manages the State Register of plant protection products and fertilizers permitted for use in the Republic of Moldova and develops verification sheets for state control.

The State Service “State Center for the Certification and Approval of Plant Protection Products and Fertilizers” is responsible for the procedures of approval and certification of these products, ensuring their compliance with national and European standards.

Thus, the placement on the market of fertilizers and plant protection products in the Republic of Moldova is subject to strict regulations designed to ensure the efficiency and safety of these products, in accordance with national and European standards.

Keywords: plant protection products, fertilizers, authorization, approval procedures, market placement.

Ion Ion GUCEAC

ANALYSIS OF FINANCING MODELS OF HEALTH INSURANCE SYSTEMS: EFFICIENCY, SUSTENABILITY AND IMPACT ON ACCES TO HEALTH SERVICES

The compulsory healthcare insurance system in the Republic of Moldova is the main source of funding for the protection and promotion of the health of the population. Although it presents both advantages and challenges, this system ensures access to a basic package of medical services.

The implementation of mandatory medical insurance had a positive impact on the entire health system. However, in the current national health insurance system, as in other international models, certain gaps persist that offer opportunities for improvement. Although there is a considerable effort by researchers in the field of medical insurance in the Republic of Moldova, aspects such as the financing of the health system, the status of the insured person, still require in-depth analysis and research.

The knowledge presented in the analyzed materials makes us notice the individuality of each insurance system. Certainly, none of them is ideal, but we are convinced that the examination of the practice of more advanced countries will help us to determine the development trends of the planning and financing of the current health systems, in order to take over and adjust the most convenient scenarios regarding the future of the organization of mandatory health care insurance in the Republic of Moldova.

Keywords: health, insured person, medical products and services, financing model.

Snejana SÎRBU

TEACHING THE FRENCH LANGUAGE AS A VECTOR OF NATIONAL UNITY IN THE CONTEXT OF MULTILINGVISM

In a multilingual society, teaching the French language plays a crucial role in strengthening national unity by facilitating the integration of linguistic and cultural minorities. As an international language with deep cultural roots, French serves as a key tool for maintaining social cohesion. National strategies focus on developing educational initiatives that promote French as a common means of communication, contributing to the formation of an inclusive national identity.

Bilingual programs, adapted curricula, and interactive teaching methods ensure equal access to education for all students, regardless of their native language. These initiatives help reduce linguistic barriers, lower the risk of social exclusion, and encourage intercultural dialogue. Furthermore, collaboration between the Ministry of Education, the Ministry of Culture, and other relevant institutions supports the promotion of French through educational partnerships, cultural exchanges, thematic events, and high-quality teaching resources.

Additionally, projects such as pilot schools with intensive French instruction, student scholarships, and continuous teacher training programs contribute to developing linguistic competencies and facilitating professional mobility. Thus, teaching the French language is not only an educational endeavor but also a strategic vector for national unity, social cohesion, and the consolidation of a shared cultural identity.

Keywords: education, national unity, social cohesion, multilingualism, educational policies, cultural integration.

Vitali CHIURCCIU

STRATEGIC PLANNING PROCESS AND ITS IMPACT ON THE DEVELOPMENT OF THE AUTONOMOUS-TERRITORIAL UNIT GAGAUZIA (GAGAUZ YERI) OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

In the publication, the author studies the implementation of the concept of strategic planning in the management process of the autonomous territorial unit Gagauzia, Republic of Moldova, taking into account the legal aspect, as well as the implementation at the regional and local levels. In the process of research, problems and factors of development, objectives and priorities are identified, development indicators are analyzed. Based on the results of the study, the author formulated conclusions and puts forward proposals aimed at improving the quality and efficiency of the process of strategic development in the region.

Keywords: strategic planning, development, aims and priorities, development factors, target development indicators, Gagauzia.

Hoda ABU AFASH

READING A STORY AS A TOOL FOR INSTILLING VALUES, STRENGTHENING SELF-IMAGE AND RAISING SELF-ESTEEM IN KINDERGARTEN

The main role of the kindergarten teacher in compulsory kindergarten is to prepare the child for first grade, and to enable him to acquire learning tools and social skills that will help him cope with difficulties that he may encounter throughout his life. Exposure of preschool children to story reading is of great significance in assimilating social values at this stage and throughout their lives. Furthermore, collaboration between the kindergarten teacher and the parents who show involvement and expose their children to story reading at home will continue with them in elementary school and may later lead to social change. Therefore, these conclusions reinforce the importance of reading based on social values and emotional

skills, which the kindergarten curriculum requires kindergarten teachers to act on throughout the year.

Keywords: reading a story, social values, self-image, self-esteem.

Jomana KHALAILA

EDUCATION SYSTEM TRANSFORMATION IN ARAB SOCIETY IN ISRAEL

In this paper describes transformation that education system of Arab minorities undergoes in Israel, including social, regulations and education system characteristics. It is notable that Bilingual education has better outcomes, especially in the social skills' domains, than other education sub-systems. While there have been positive changes in leadership, funding, and policy reforms, significant challenges remain, particularly regarding identity, curriculum control, and equal opportunities.

Keywords: Arab society; social transformation; bilingual education; curriculum.

